

בס"ד. שיחת יום ב' פ' וישב, י"ט כסלו, ה'תשוי"ט*.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "שאמיל".

א. בהתחלת השו"ע של רבינו הזקן¹ — בעל השמחה — מדובר אודות "זמן כניסת שבת ויו"ט" (ועד"ז שאר עניני התומ"צ התלויים בזמן), ש"אף שהימים והלילות משתנים לפי האקלימים וריחוק המדינות .. אין בכך כלום .. כי עת רצון שלמעלה ויחודים עליונים .. הוא למעלה מגדר המקום והזמן, רק שמאיר למטה לכל מקום ומקום בזמנו הראוי לו".

דברים אלו מבהיר רבינו הזקן ענין הדורש ביאור:

מצד ריחוק המקומות שבכדור הארץ נעשה חילוק ממקום למקום בכוכ"כ שעות, ועד לשינוי שבין יום ללילה, שבמקום מסויים הרי זה יום ובמקום אחר הרי זה לילה. ונמצא, שעניני התומ"צ הקבועים בזמן, התחלת המשכם וסופם אינם בשוה בכל המקומות שבהם נמצאים בני"י. ולכאורה, כיון ש"תורה אחת לכולנו"², כיצד יתכן שאותו זמן שאצל יהודי אחד הוא יום חול, יהי' אצל יהודי אחר שבת או יו"ט? ! ועד"ז נשאלת השאלה בנוגע לשאר עניני התומ"צ התלויים בזמן.

והביאור בזה:

ההמשכה למטה — באה בכל מקום (בכל אקלים) לפי מעמדו ומצבו, היינו לפי זמן הימים והלילות שלו;

אבל המשכה זו הרי היא באה מלמעלה. וכמו"כ מובן שמעשה המצוות פועל פעולתו באופן של עלי' מלמטה למעלה, היינו, שמעשה המצוות למטה עולה ופועל נחת רוח למעלה — "נחת רוח לפני שאמרתיו ונעשה רצוני"³.

וכיון שעיקר פעולת המצוות (העלי' מלמטה למעלה) ועיקר ענין המצוות (המקור שממנו נמשך למטה) הוא למעלה, ושם הרי זה למעלה מהזמן — מתאחדים שם כל הענינים באחדות גמורה.

(1) מהדו"ב — או"ח ס"א ס"ח.

(2) תניא רפמ"ד. ובכ"מ.

(3) תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ועוד.

(* ההתוועדות נערכה באולם הגדול אשר ב-585 אַלבאָני עוו. בסמיכות לראַטלאַנד ראוד.

[בשו"ע נכתבו הדברים באותיות של נגלה דתורה, אבל, זהו תוכן הענין, וכפי שנתבאר במאמרי אדמו"ר האמצעי בארוכה יותר].

ב. ובהנוגע אלינו:

אע"פ שמצד שינויי הזמנים ממקום למקום, יתכן שיש מקומות שכבר סיימו את התוועדות י"ט כסלו, ויש מקומות שעדיין צריכים להתחיל את התוועדות י"ט כסלו — הרי זה ככל עניני המצוות התלויות בזמן, שאף שמצד השעון ומצד המקום אינם בשוה, אלא בשינוי של קדימה ואיחור, מ"מ, מאוחדים הם מצד תוכן הענין.

והיינו, שמצד התוכן והעיקר של ההתוועדות, שזוה"ע של תורה ומצוותי,

— שהרי ענינה של התוועדות י"ט כסלו הוא ע"ד שמברכים על "נס שנעשה לרבו",

ובאמת אין זה רק "נס שנעשה לרבו", אלא ע"ד שנאמר ביצי"מ: "אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו כו"⁷, ועד"ז בנוגע להענין ד"פדה בשלום נפשי" של רבינו הזקן⁸, שאילו לא הוציא ח"ו כו' הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו כו', ובמילא, הרי זו גאולה שלנו⁹,

והיינו, שמלבד זאת שצריכים להזכיר מאורע זה בגלל היותו "נס שנעשה לרבו", ניתוסף בנס זה עוד ענין, ש"אילו לא הוציא כו' הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו", ובמילא, מברכים על מאורע זה בתור ענין של נס וגאולה שנעשה לו,

ובאופן ד"בימים ההם בזמן הזה"¹⁰, היינו, שמעוררים את ההמשכה וההשפעה שהיתה "בימים ההם" שתומשך גם "בזמן הזה" —

הרי זה ענין שלמעלה מהזמן — שמצד זה מתאחדים כולם יחד: הן אלה שבגשמיות יתכן שסיימו כבר את ההתוועדות, והן אלו שצריכים להתחיל אותה, יחד אתנו, בתוככי כלל ישראל.

ג. זאת ועוד:

כשם שריחוק המקומות אינו מפסיק בין כל המקומות שבהם

(8) אג"ק שלו ח"א ע' צח (נעתק ב"היום יום" יט כסלו).

(9) ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 175.

(10) ראה שיחת י"ט כסלו תשט"ו סל"א

(תו"מ חי"ג ע' 150). וש"נ.

(4) תו"ח שמות שטט, ב ואילך (בהוצאה החדשה — בשלח ח"א רמ, א ואילך).

(5) ראה גם תו"מ חכ"ג ע' 145.

(6) ראה תושו"ע או"ח סרי"ח ס"ו.

(7) נוסח הגש"פ.

עורכים את ההתוועדויות של י"ט כסלו באופן גלוי — כן הוא גם בנוגע למקומות שמפני תנאי המקום אי אפשר לערוך את ההתוועדות של י"ט כסלו באופן גלוי, אלא עורכים אותה בסתר ובמסתורין,

— ומצד זה יש בה חביבות יתירה, וע"ד מ"ש¹¹ "מן המיצר קראתי", שעי"ז דוקא מתעורר הענין ד"ענני במרחב י"ה".

וזהו גם מ"ש¹² "מבית האסורים יצא למלוך", היינו, שדוקא מתוך דוחקא ועקתא באים למלוכה גדולה, התנשאות עצמית.

וכפי שמצינו גם אצל רבינו הזקן, בעל השמחה, שהי' חילוק בעניניו בין לפני פטרבורג ולאחרי פטרבורג¹³, שדוקא לאחרי פטרבורג נעשו עניניו בהתפשטות גדולה הרבה יותר, שזהו לפי שגם המשכתם מהמקור היא ממקום נעלה יותר —

שגם אלו שנמצאים במקומות שבהם אי אפשר לערוך את ההתוועדות ד"ט כסלו בגלוי, כי אם בסתר ובמסתורים — מתאחדים בתוך כל אנ"ש שמתוועדים בכל מקום ומקום.

ו"איש את רעהו יעזורו"¹⁴ — שעי"ז שכולם יחדיו ידברו אודות הענין ד"פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי"¹⁵ כפי שהוא ברוחניות,

ובאופן ד"מתפלל עם הציבור"¹⁶, שמצרפים את אלו שנמצאים במקומות הנ"ל עם ציבור החסידים ואנ"ש בתוככי כלל ישראל שבמדינתם שבהם נעשים הענינים בהרחבה ובגלוי,

אזי פועלים שיהי' אצלם הענין ד"פדה בשלום", ובקרוב ממש, כך, שיוכלו לערוך את כל ההתוועדויות, וכל עניני התורה ומצוותי, "בריש גלי", "ביד רמה"¹⁷.

וכל אלו שעומדים במסירת נפש על ענינים של תורת החסידות, מבלי הבט על כל הרדיפות שישנם במדינה ההיא — שבה גדל רבינו הזקן, ובה גדלה תורתו והדרכותי' — יוכלו בקרוב להצטרף באופן גלוי ובאופן של הרחבה עצמית בכל הענינים הקשורים עם הפצת המעיינות, חוצה,

(14) ישעי' מא, ו.

(15) תהלים נה, יט.

(16) ברכות ח, רע"א.

(17) בשלח יד, ח ובת"א.

(11) תהלים קיח, ה.

(12) קהלת ד, יד ובפרש"י.

(13) ראה סה"ש תורת שלום ע' 9. ריש ע'

(14) ס"ע 55. ס"ע 112 ואילך.

וזו תהי' הכנה קרובה — באופן דתיכף — לביאת משיח צדקנו, למטה מעשרה טפחים.

* * *

ד. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר בהתוועדות של י"ט כסלו (לא כאן בניו-יורק, אלא בפולין) תרצ"ט¹⁸, לפני עשרים שנה, אודות מאמר אדמו"ר הזקן, בעל השמחה: "מי שישתתף בשמחתי ובהמשך המאמר ישנם ג' נוסחאות: [אוציא אותו מן המיצר אל המרחב, מן הגשם אל הרוח, מן הגיהנם]."

וסיים כ"ק מו"ח אדמו"ר, בשם אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שכל הנוסחאות הם אמת, ופירש:

"מן המיצר אל המרחב היינו מבריאה לאצילות" — כי, עולם הבריאה, להיותו כבר ב"סדר השתלשלות", הרי זה ענין של "מיצר", ומשם היא היציאה אל המרחב — לעולם האצילות, עולם האחדות, שבו נאמר "לא יגורך רע"¹⁹, ובמילא אין שם ענינים של מיצרים וגבולים שהם מצד הלעו"ז.

"מן הגשם אל הרוח היינו מיצירה לבריאה" — כי, בעולם היצירה ישנה כבר מציאות הדבר, גשם, ומשם היא היציאה לעולם נעלה יותר — עולם הבריאה, ששם יש רק אפשריות המציאות²⁰.

"ומן הגיהנם היינו מעולם העשי', שבו ישנו הבלבול ("מ'טומל'ט זיך") ולא יודעים את התכלית" — כי, "גיהנם" היינו "אני היום", שזהו ענינו של עולם הזה, שבו רואים רק את היום ההוה ("היינטיקן טאָג"), ועל יסוד זה הוא כל הבלבול והרעש ("דער גאַנצער הומל און טומל"). ... ומשם היא היציאה למקום, עולם, ומעמד ומצב עליון יותר.

ה. ויש להוסיף בזה:

כיון שכל ג' הנוסחאות הנ"ל הם מתאימים — הרי מובן, שגם מי שנמצא בדרגא היותר תחתונה שעבורו צריכים להשתמש בנוסחא של יציאה מן הגיהנם, הנה לאחרי שמוציאים אותו מהנהגת עולם העשי' לעולם היצירה, אזי נעשה אצלו גם הענין שמוציאים אותו מן הגשם אל הרוח, מעולם היצירה לעולם הבריאה; ואח"כ נעשה אצלו גם הענין

18) בתחלתה (סה"ש תרצ"ט ע' 315).
 וראה גם שיחת י"ט כסלו תשי"ב סכ"א ואילך.
 19) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר ג, סע"ג. וש"נ.
 20) ראה תר"מ סה"מ ניסן ע' קנט. וש"נ.

היותר נעלה — שמוציאים אותו מן המיצר אל המרחב, מעולם הבריאה לעולם האצילות, כמבואר בארוכה בכ"מ שאצילות הוא מלשון אצלו וסמוך²¹, ושם "איהו וחיהויה חד איהו וגרמוהי חד"²², והיינו, שמתאחדים ע"י פנימיות הנשמה עם פנימיות א"ס, שזוהי האחדות והיחוד היותר נעלה.

וכשם שהדברים אמורים מלמטה למעלה, כן הוא גם מלמעלה למטה — שמתחילים מהנוסח היותר נעלה, מן המרחב, וממשיכים את המרחב בהמיצר, ומהמיצר ורוח (בריאה) ממשיכים בהגשם, ומהגשם ממשיכים גם למטה בגיהנם,

והיינו, שגם כאשר נמצאים בעוה"ז, כאשר ההנהגה מסביב היא באופן של רעש ובלבול ד"אני היום" — הנה ע"י ההנהגה המתאימה יש בכחו של יהודי שהיה אצלו ה"מרחב העצמי" כפי שהוא בעולם האצילות!

וע"ד המבואר בלקו"ת²³ ובכ"מ בנוגע לעולם האצילות, שאין זה ענין שנמצא באיזה מקום ("ערגעץ-וואו") ב"רקיע השביעי" ולמעלה יותר, אלא — כמובא הדוגמא לזה, שמשה רבינו, בהיותו נשמה בגוף בעוה"ז הגשמי, ובעמדו לפני פרעה מלך מצרים, הרי זה עולם האצילות כפי שנמצא כאן למטה.

ועד"ז ישנה ההבטחה שגם כאשר נמצאים במעמד ומצב שמסביב ישנה ההנהגה ד"אני היום" — יהי אצל יהודי ה"מרחב העצמי" בכל עניניו, לא רק בעניני הנשמה, אלא גם בעניני הגוף.

והרי זוהי גם הוראת הבעש"ט²⁴ שהעבודה צריכה להיות באופן ד"עזב תעזב עמו"²⁵, היינו, עם הגוף ועם עניני הגוף, שלא זו בלבד שלא יהיו מעלימים ומסתירים ומונעים מעבודת ה', אלא שבהם ועל ידם יעבדו את ה', לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

ו. וכיון שבעולם האצילות "לא יגורך רע", שם בטלים כל הענינים המעלימים ומסתירים, ושם הוא למעלה ממקום וזמן,

— כידוע²⁶ ששרש המקום והזמן הוא ממלכות דאצילות, אבל

24) ראה כתר שם טוב בהוספות סכ"א. וש"נ (נעתק ב"היום יום" כח שבט).

25) משפטים כג, ה.

26) ראה תניא שעהיוה"א פ"ז (פכ, א).

21) פרדס שער אבי"ע בתחלתו.

22) תקו"ז בהקדמה (ג, סע"ב).

23) נצבים מט, ב. וראה שיחת ש"פ

וישלא, ח"י כסלו תשט"ז ס"ה (תו"מ חט"ו

ע' 240).

כפועל הרי זה מתחיל למטה מעולם האצילות, כשנמשך מעולם האצילות לעולמות בי"ע —

הרי מובן ששינוי זה אינו תלוי בזמן, אלא, "בשעתא חדא וברגעא חדא"²⁷ יכול המעמד ומצב להתהפך מן הקצה אל הקצה, היינו, שמעומק תחת באים תיכף ומיד למרחב העצמי.

ז. וענין זה הוא גם בהמשך להמדובר לעיל (ס"ג) אודות אלו שנמצאים במעמד ומצב שצריכה להיות אצלם היציאה מן המיצר אל המרחב כפשוטו בגשמיות:

אע"פ שמצד דרכי הטבע יש צורך בהמשכה בצינורות הטבע ובמשך זמן, מ"מ, מצד זה שרבינו הזקן מוציא מן הגיהנם, מן הגשם אל הרוח, מן המיצר אל המרחב, יכול להיות ש"כהרף עין"²⁸, "בשעתא חדא וברגעא חדא", יצאו בחסד וברחמים מן המיצר דעומק תחת אל המרחב דעומק רום, ולמעלה יותר, עד למרחב העצמי, שהוא למעלה משינוי האקלימיים וכל התנאים התלויים במעמד ומצב המקום על פני כדור הארץ.

וכאמור, שענין זה נעשה ע"י ההשתתפות בשמחתו של רבינו הזקן, וכפי שביאר הצ"צ¹⁸ שהכוונה בזה היא "האלטן זיך אָן דעם רבינס קליאַמקע", היינו, שתהי' קביעות בנפש בלימוד תורת החסידות, והליכה בהדרכותי' ובהנהגותי' — שגם בענין זה יכולים להשתנות ("איבערשטעלן זיך") "בשעתא חדא וברגעא חדא".

ואז — "היד ה' תקצר"²⁹ (בתמי'), שיהי' שינוי ("אַריבערשטעלן") גם כפשוטו בגשמיות — שממעמד ומצב דמיצר ודוחק, עומק תחת, יתהפך תיכף ומיד למרחב העצמי, בגלוי ולעיני בשר.

ח. ובה ניתוסף סיוע עי"ז שמשתתפים כולם יחדיו בהתוועדות די"ט כסלו:

כשם שהענין ד"פדה בשלום נפשי" נפעל עי"ז ("כי") ש"ברבים היו עמדי", כמו"כ כאשר משתתפים עמהם באופן שהם נכללים בה"רבים" דכלל ישראל, אזי מתעלים כולם יחדיו לעולם האחדות, ואח"כ ממשיכים זאת למטה, בכל מקום ואקלים לפי מעמדו בכדור הארץ, שבכל מקום ומקום יומשך ענין הפדי', והפדי' בשלום,

29) בהעלותך יא, כג.

27) ראה זח"א קכט, סע"א.

28) ראה מכילתא ופרש"י בא יב, מא.

ועד להפדי' באופן ש"כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם" (כדברי רז"ל במסכת ברכות¹⁶), שזוהי הגאולה ע"י משיח צדקנו, שכל זה יומשך באופן המתאים למטה מעשרה טפחים, עתה.

* * *

ט. בין כל המקומות שבהם עורכים התוועדות י"ט כסלו, ישנו מקום נוסף שצריכים להזכירו ביחוד — כפר חב"ד³⁰.

ואע"פ שאין שם המיצרים וההגבלות שישנם במדינה היא, שבה בנה רבינו הזקן חסידים ותורת החסידות, אבל אעפ"כ, יש שם מיצרים והגבלות שהטילו על עצמם...

וכמו כאן — פחות או יותר — הנני מתייגע ("איך מאַטער זיך") בהענין ד"ופרצת", ואיני יכול לפעול על אף אחד לצאת לא רק מהד' אמות שלו, אלא אפילו מהד' טפחים שלו... ועד"ז יש גם שם ההגבלה שהעמידו את עצמם בתנועה של כיווץ ("זיך אַליין פאַרקוועטשט"), ולא יכולים לפעול בעצמם לצאת מזה.

ואע"פ שמצד אחד יש מעלה בהגבלה כזו לגבי הגבלה מבחוץ, שכן, ההגבלה שמגבילים את עצמם אינה מעיקה ("עס קוועטשט ניט") כל כך, מ"מ, יש בזה גם חסרון — כי, כאשר המיצר והדוחק בא מבחוץ, הרי זה מעורר התנגדות, ובמילא, בהזדמנות הראשונה, יוצאים מהמיצר ומעמידים את עצמם ב"מרחב העצמי"; אבל בנוגע למיצרים וגבולים שמטילים על עצמם — הנה כדי להגיע ל"מרחב העצמי", יש צורך ש"יערה עליו רוח ממרום"³¹ להכיר בכך שמעמדו ומצבו אינו "מרחב" אלא "מיצר"...

(כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת-שחוק:): האמת היא שכן הוא גם בנוגע להנמצאים כאן, אבל, במקום לדבר "בפניו", נעים יותר לדבר "שלא בפניו"... ומזה ילמדו — ב"קל וחומר", "בנין אב" או "גזירה שוה" — בנוגע להעדר הענין ד"ופרצת" בד' אמות אלו.

ואחד הטעמים לכך ששם נוגע ענין זה יותר — כיון ששם ישנה אפשרות שאכן יוכל להיות "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"³², כיון

ואילך (תו"מ חכ"א ע' 333 ואילך).

(31) ע"פ ישע"י לב, טו.

(32) ויצא כח, יד.

(30) ראה המברק בקשר עם התוועדות

י"ט כסלו בכפ"ח שנה זו (אג"ק חי"ח ע' קה).

וראה גם שיחת י"ט כסלו דאשתקד סל"ה

סרו כל המניעות וההעלמות, ואעפ"כ, לא מנצלים את שעת הכושר שישנה על זה.

ואף שיש להקשות במכ"ש וק"ו בנוגע להמצב כאן — הרי אין הכוונה עתה לפלפל בקושיות ותירוצים... כי אם לעורר שמצד ה"עת רצון" דעתה אולי יצליחו לפעול, שאלו שישנים, יתעוררו משנתם; אלו שכבר אינם ישנים, יתחילו ללכת; ואלו שכבר הולכים — תהי' הליכתם באופן ד"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה".

ואז יפעל הדבר ביחוד בהנוגע לכפר חב"ד, שהתקוות שתלה כ"ק מו"ח אדמו"ר שיהי' זה המקום שממנו יפוצו כל עניני החסידות בכל ארצנו הקדושה ואח"כ גם בכל סביבותי' — יקויים הדבר בפועל, ובעגלא דידן, ובחסד וברחמים.

וע"פ מ"ש רבינו הזקן, בעל השמחה, באגה"ק³³, בנוגע ל"צדקת ארץ-ישראל" (ארץ החיים³⁴), ש"היא שעמדה לנו לפדות חיי נפשנו מעצת החושבים לדחות פעמינו ותעמוד לנו לעד" — הנה כאשר הם יפעלו שם מה שהם צריכים לפעול, יהי' זה עזר וסיוע שגם כאן יפעלו מה שצריכים לפעול.

וכאמור, שיתאחדו כל הענינים ביחד — "ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם"³⁵,

והרי רצונו של הקב"ה הוא שתהי' לבנ"י הרחבה כפשוטה בענינים גשמיים, שאז לא יהיו להם ענינים המבלבלים, ויוכלו להיות מונחים בידיעת "הדעה והחכמה והאמת"³⁶, מתוך מנוחת הנפש, ומתוך בריאות הנכונה, ובשמחה וטוב לבב,

וכמ"ש הרמב"ם בסוף הלכות מלכים: "לא נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח .. אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה ולא יהי' להם נוגש ומבטל",

ואז יקויים היעוד "מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים"³⁷, ו"כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם"³⁸.

* * *

(36) רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב.

(37) ישעי' יא, ט.

(38) ירמי' לא, לג.

(33) ס"ד בסופו.

(34) שם סכ"א.

(35) נוסח תפלת ימים נוראים.

י. עוד סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁹, שבשנת תקפ"ט חגגו את י"ט כסלו מתוך התוועדות גדולה.

— הי' זה לאחרי שבשנת תקפ"ח הי' י"ט כסלו קשה... כיון שימים ספורים לפני היתה הסתלקות אדמו"ר האמצעי, ולכן, בשנה שלאח"ז, תקפ"ט, חגגו את י"ט כסלו ביתר שאת וביתר עוז. באותה התוועדות אמר וביאר הצמח-צדק, שי"ט כסלו הוא הענין של שמחת-תורה.

והסביר בזה, שלעתיד לבוא כתיב⁴⁰ "ישקני מנשיקות פיהו", שאז יגלה הקב"ה טעמי תורה (שהרי טעמי תורה לא נתגלו⁴¹), ועז"נ במדרש⁴² "התורה שאדם למד בעולם הזה הבל הוא לפני תורתו של משיח", שזוה"ע טעמי תורה שיתגלו בביאת המשיח.

ואעפ"כ, לא יהי' מתן-תורה מחדש⁴³, כי, בשעת מ"ת ניתן לא רק נגלה דתורה, אלא גם פנימיות התורה, אלא שהי' באופן של העלם, ולעתיד לבוא יהי' זה בגילוי, שילמדו זאת ע"ד שלומדים עתה נגלה דתורה, ובאופן לא רק ל"גדולם" אלא גם ל"קטנם", כמ"ש "כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם", ועד ש"לא ילמדו עוד איש את רעהו"³⁸; אבל אין זה מצריך עוד הפעם "מתן-תורה".

— כנראה שהמכוון בהסבר זה (אף שלא נתפרש בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר) לבאר הטעם שרק בחג השבועות אומרים "זמן מתן תורתנו", אע"פ שהענין דשמחת-תורה ישנו ב' פעמים: שמחת-תורה שחוגגים בשמיני-עצרת, ושמחת-תורה דפנימיות התורה שחוגגים ב"י"ט כסלו.

וההסברה בזה — כיון שכל הענינים נכללו במתן-תורה היחיד (בחג השבועות), שאז ניתנה פנימיות התורה ביחד עם נגלה דתורה, אלא שלאחרי כן, הנה מזמן לזמן מתגלה עוד ענין ועוד ענין, ועד שבי"ט כסלו ניתנה רשות מלמעלה להפיץ רזין דאורייתא, ורזין דרזין, באופן שיהי' מובן בחב"ד שבנפש, ועד לשכל האנושי — שזוהי ההדגשה של תורת חב"ד ביחוד, שלימוד רזין דאורייתא יהי' כמו שלומדים נגלה דתורה, באופן של הבנה והשגה גם בשכל אנושי.

ועפ"ז מובן הטעם לכך שבין כל עניני יומי דפגרא של חסידים תופס

(41) ראה תניא אגה"ק סי"ט (קכח, א).

(42) קה"ר רפ"ב. פי"א, ח.

(43) ראה תו"מ חכ"ב ע' 274. וש"נ.

(39) בשיחת י"ט כסלו תש"ד ס"ב (סה"ש).

תש"ד ע' 49 ואילך).

(40) שה"ש א, ב ובפרש"י.

מקום מיוחד הענין די"ט כסלו, ועד שגם בתקופות שהיו התוועדויות רק בזמנים מיוחדים ביותר, הי' אחד הזמנים י"ט כסלו.

יא. והנה, ע"ד המבואר לעיל (ס"ב) שלמרות חילוקי השעות בהתוועדויות די"ט כסלו במקומות שונים בכדור הארץ, מתאחדים כולם בענין אחד, להיותו ענין של תורה ומצוות שמצד עצמם, שרשם ומקורם, הרי הם למעלה מזמן ומקום — כן הוא גם בנוגע להתאחדות של כל התוועדויות די"ט כסלו במשך כל השנים.

ובהקדמה — שגם ההתעלות למעלה מהזמן הו"ע של יציאה מן הגיהנם, מן הגשם אל הרוח ומן המיצר אל המרחב (כנ"ל ס"ד ואילך), מרחב שלמעלה מזמן; והרי מובן שענין זה הוא לא רק למעלה מחילוקי השעות, אלא גם למעלה מחילוקי השנים.

והענין בזה:

מבואר בתניא⁴⁴ בענין ה"יחוד" שנעשה ע"י כל ענין של מצוה, ש"יחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד".

וכמו"כ גם בנוגע להתוועדויות של י"ט כסלו במשך כל השנים שעברו במשך כל המאה וששים שנה — שהם נצחיים לעולם ועד, וקיימים גם עתה.

ובתקופת השנה, ביום י"ט כסלו בכל שנה ושנה, אזי מתעוררים בתוספת כח ובתוספת אור, ומתאחדים עם ההתוועדות שנערכת בשנה זו — כל ההתוועדויות שהיו בשנים שעברו, עד להשמחה שהיתה בשנה הראשונה של הגאולה, שאז הי' לראשונה החידוש ד"פדה בשלום נפשי" של רבינו נשיאינו, ובאופן ש"ברבים היו עמדי", כדאיתא בירושלמי⁴⁵ שאפילו אנשי אבשלום התפללו לנצחוננו של דוד, ושמתו בנצחוננו.

ובאותיות פשוטות — שבכל התוועדות של י"ט כסלו מתוועדים עם כל הדורות שהתוועדו עד עתה בכל שנה ושנה, עד לי"ט כסלו הראשון, לפני מאה וששים שנה, יחד עם בעל השמחה.

יב. וע"ד שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר כמ"פ⁴⁶ בנוגע לניגון, סיפור ודבר תורה, שזהו באופן ש"בעל השמועה עומד כנגדו" (כמארוז"ל⁴⁷ "כל

כסלו תשי"ג ס"כ (תו"מ ח"ז ס"ע 222 ואילך). וש"נ.

47 (ירושלמי שבת פ"א ה"ב. שקלים ספ"ב. קידושין פ"א ה"ז).

44 פכ"ה (לב, א).

45 סוטה פ"א סה"ח.

46 ראה שיחת ליל כ' כסלו תרצ"ד ס"ה

(לקו"ד ח"א קב, ב). וראה גם שיחת י"ט

האומר שמועה מפי אומרה יהא רואה בעל השמועה כאילו הוא עומד כנגדו"), והוא מתוועד ומשתתף בשמתתו,

ועי"ז מוציא אותו מן הגיהנם ומן הגשם ומן המיצר, ומעמיד אותו בדרגת ה"רוח" ובמצב של "מרחב", עד למרחב העצמי,

ובדרגא זו מתאחדים גליא וסתים שבנשמה — ע"י גליא וסתים שבתורה — עם גליא וסתים דקוב"ה, ונעשים כולא חד⁴⁸ — לא רק בעולם האחדות, אלא עד למטה מעשרה טפחים, בעוה"ז הגשמי, לעשות ממנו דירה לו ית', שיהיו רואים עצמות ומהות בגילוי,

וההכנה לזה היא ע"י התגלות תורת החסידות, שהיא מעין תורתו של משיח, והו"ע "טועמי חיים זכו" בערב שבת לאחרי חצות⁴⁹, מעין המעמד ומצב שיהי' ב"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"⁵⁰.

וענין זה יומשך אצל כאו"א לפי ענינו, מעמדו ומצבו במשך כל השנה, החל מראש השנה לתורת החסידות ולדרכי החסידות⁵¹, ובאופן של כתיבה וחתומה טובה⁵² על כל השנה כולה — לעמוד ביחד עם "בעל השמועה" על ידי לימוד תורתו והליכה "בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו", כלשון רבינו הזקן באגה"ק⁵², ומסיים: "נצח סלה ועד", כדברי הגמרא במסכת עירובין⁵³ "כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק".

* * *

יג. כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון ה"בינוני". ניגון כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע. וניגון אדמו"ר מהר"ש.

אח"כ צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה פדה בשלום נפשי.

אח"כ צוה לנגן ניגון אדמו"ר ה"צמח צדק".

* * *

יד. הסדר הוא שבי"ט כסלו מסיימים לימוד הש"ס כפי שנחלק בי"ט כסלו העבר, ועורכים חלוקת הש"ס על מנת ללמדו בחבורה, כל אחד את המסכת שלו, במשך השנה, ולסיימו מתוך שמחה וטוב לבב לקראת י"ט כסלו הבא.

51) ראה "היום יום" בסופו.

52) סכ"ז (קמו, א).

53) נד, א.

48) ראה זח"ג עג, א.

49) ראה ת"מ ח"י ע' 104 ואילך. וש"נ.

50) תמיד בסופה.

וכמבואר באחרונים⁵⁴, שעי"ז נחשב כאילו כל אחד למד בעצמו את כל הש"ס — ע"ד שמצינו בהלכות שבת⁵⁵, שמלאכה שאי אפשר לעשותה ע"י אחד, ועשאוה שנים, הרי זה נחשב כאילו כל אחד עשה את המלאכה כולה, ושניהם חייבים, ועד"ז בנדו"ד, כיון שמצד צוק העתים אין ביכלתו של כל אחד ללמוד את כל הש"ס בעיון הראוי במשך כל שנה ושנה, הרי זו מלאכה שאי אפשר לעשותה ע"י אחד, כי אם בחבורה יחד, ולכן, ע"י ההשתתפות בחבורה, הרי נחשב כאילו למד (לא רק את המסכת שקיבל על עצמו ולמד בפועל, אלא) גם את כל המסכתות של כל הש"ס כולו שקיבלו על עצמם כל המשתתפים בחלוקת הש"ס⁵⁶.

ובכן: אלו שכבר לקחו מסכת בחלוקת הש"ס — בודאי טוב, ואלו שמאיזה טעם שיהי' לא השתתפו עדיין בחלוקת הש"ס — יעשו זאת עתה, ע"י הכרטיסים שיחלקו עתה.

וע"פ המדובר כמ"פ שכל עניני מצוה צריכים להיות מתוך שמחה, וכדאיתא בגמרא⁵⁷ "אין שכניה שורה לא מתוך עצבות כו' אלא מתוך דבר שמחה של מצוה", והגמרא מסיימת "וכן לדבר הלכה" — הרי גם ההכנה ללימוד התורה ע"י חלוקת הש"ס צריכה להיות בענין של שמחה, שמחה של מצוה, ע"ד מארז"ל⁵⁷ "מקמי דפתח כו' אמר מילתא דבדיחותא", וכפי מנהג החסידים — בניגון של שמחה, ובעת הניגון יחלקו את הכרטיסים, וכל אחד ישתתף בחלוקת הש"ס.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שלא יחלק בעצמו את הכרטיסים, ומסתמא יעשה זאת משהו אחר.

אח"כ שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א אם כבר גמרו לחלק הכרטיסים, ואמר, שבינתיים ינגנו "כי אנו עמך"].

* * *

טו. בסיום הש"ס שנינו: "אמר ר' שמעון בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר⁵⁸ ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום"⁵⁹.

וע"פ הידוע שלשון רז"ל הוא מדויק — צריך להבין טעם אריכות

58) תהלים כט, יא.

59) ראה גם שיחת מוצש"ק פ' וישב, כ"ף כסלו תשי"ז ס"כ ואילך (תו"מ חיי"ח ס"ע 265 ואילך).

54) נסמנו באג"ק ח"ד ע' קצו בהערה.

55) ראה שבת צג, א.

56) ראה גם שיחת י"ט כסלו דאשתקד

ס"כ (תו"מ חכ"א ע' 321 ואילך). וש"נ.

57) שבת ל, ב. וש"נ.

הלשון "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום"; הרי אפשר לומר ענין זה בסגנון חיובי — השלום הוא כלי מחזיק ברכה לישראל?

ובפרט שהאריכות היא בסגנון הלשון "לא כו' אלא כו'", שלשון זה מורה שהדבר הוא לעיכובא — כמובן מדברי הגמרא במסכת מנחות⁶⁰ בדיוק לשון המשנה "העומר ושתי הלחם (ש)אינן באים אלא מן החדש" (דלכאורה הול"ל העומר ושתי הלחם באין מן החדש, ומהו הצורך בהוספת התיבות "אינן כו' אלא"), שענין זה הוא לא רק לכתחילה, אלא מעכב גם בדיעבד, שאם לא מביאים מן החדש, אזי חסר (לא רק ענין של הידור, אלא) כל הענין.

טז. ויש להוסיף בתור מאמר המוסגר, שדיוק הנ"ל הוא גם בנוגע לאריכות הלשון בדברי המשנה⁶¹ "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש" (דלכאורה הול"ל בקיצור: "עומדין להתפלל מתוך כובד ראש") — שאין זה רק לכתחילה, אלא גם בדיעבד הרי זה מעכב⁶².

כלומר: ענין התפלה שחיובה בכל יום נלדעת הרמב"ם — מן התורה, ולדעת כמה ראשונים — מדרבנן⁶³, ומ"מ, הרי "חמורין דברי סופרים יותר מדברי תורה"⁶⁴, ולא רק פעם אחת ביום, אלא שלשה פעמים בימות החול, ועוד יותר בשבתות וימים טובים, ועד ליוהכ"פ שהוא יום שנתחייב בחמש תפלות⁶⁵ — הנה לא רק לכתחילה צריך להיות "כובד ראש", ואם לאו, אינו מהדר במצוות, אלא משמעות הלשון "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש" היא, שזהו ענין שמעכב בדיעבד.

והיינו, שבנוגע לכל תפלה שבכל יום ויום צריכה להיות הקדמת הענין ד"כובד ראש" — שפירושו "הכנעה ושפלות"⁶⁶, והעצה לזה היא — כפי שפוסק הרמ"א בשו"ע⁶⁷ שצריך להתבונן "מרוממות האל-ית' ובשפלות האדם", ומובן, שאין זה ענין שיכול להעשות "בפיהם ובלשונם" . . ולבם לא נכון עמו⁶⁸, אלא צריך להיות לימוד והתבוננות באופן שע"ז תהי' התוצאה ד"כובד ראש", "הכנעה ושפלות", וכאמור, שאין זה רק ענין של לכתחילה, הידור ושבח מצוה, אלא לעיכובא.

60 (תוד"ה מתני' — פג, ב. ירושלמי שם פי"א ה"ד.
61 ברכות ל, ב. (65 לק"ט ס"פ פינחס.
62 ראה גם תו"מ ח"ד ע' 261. וש"נ. ראה לקו"ש חל"ד ע' 69 הערה 18.
63 ראה שיחת כ"ף כסלו הנ"ל סל"ו וש"נ.
64 (תו"מ שם ס"ע 280 ואילך). וש"נ. (67 אר"ח סצ"ח ס"א.
64 ראה סנהדרין פח, ב (במשנה). (68 תהלים עח, לר"ז.

והביאור בזה:

כאשר אומרים לאדם "דע לפני מי אתה עומד"⁶⁹, אזי מתבטלת לגמרי האפשריות שהאדם יוכל לעמוד בתפלה לפני מי שאמר והי' העולם ולבקש את צרכיו, שהרי זהו ענין שבאין ערוך לגמרי!

ובלשון הכתוב⁷⁰: "אם חטאת מה תפעל בו ורכו פשעיך מה תעשה לו אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח", וא"כ, למאי נפק"מ אם הוא מתפלל ומבקש אם לאו, אם יש בידו תומ"צ אם לאו — בה בשעה ש"מה מידך יקח"?!⁷¹

ונמצא, שהמושכל הראשון הוא — "אין עומדין להתפלל"; וכדי לשלול את הענין ד"אין עומדין להתפלל", שהאדם יוכל לעמוד בתפלה לפני המקום ולבקש צרכיו, שזה גופא מורה על השייכות בין האדם המתפלל עם זה שממנו מבקש את צרכיו — הנה על זה אומרת המשנה "אלא מתוך כבוד ראש"⁷²:

איתא בגמרא⁷³ "גמירי מן שמיא מיהב יהבי מישקל לא שקלי", והיינו⁷⁴, שמלמעלה ישנו רק ענין הבריאה להוות את היש ("מיהב יהבי"), אבל ענין ביטול היש לאין ("מישקל שקלי") — הנה מלמעלה "מישקל לא שקלי", אלא ענין זה ניתן לעבודת האדם, ועי"ז נעשה האדם שותף במעשה בראשית⁷⁵, כיון שפועל חידוש בהבריאה שמצד עצמה היא באופן ש"אין כל חדש תחת השמש"⁷⁶.

וביטול זה — הכנעה ושפלות — הוא ה"כלי" שפועל את האפשריות שהאדם יוכל לעמוד בתפלה ולהתקשר עם הקב"ה, והיינו, לפי שכן הוא רצון הבורא, וכמ"ש⁷⁷ "מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח".

ועפ"ז מובן הטעם שהענין ד"כבוד ראש" קודם התפלה אינו רק הידור מצוה, אלא זהו תנאי שמעכב את קיום המצוה, שאי אפשר בלאו הכי — "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש" — כי, כדי לשלול את הענין ד"אין עומדין להתפלל", שיהי' לו התוקף לעמוד בתפלה לפני הקב"ה, מוכרח להיות הכבוד ראש, הכנעה ושפלות, "ונפשי כעפר לכל תהי"⁷⁸, דכיון שעומד בביטול במציאות, "כעבדא קמי' מרי"⁷⁹ (וכמדובר

(73) ראה שבת י"ד, א. קיט, ריש ע"ב.

(74) קהלת א, ט.

(75) ישע"י נו, טו.

(76) נוסח "אלקי נצור כו" (ברכות יז, א).

(77) שבת י"ד, רע"א.

(69) ראה ברכות כה, ב.

(70) איוב לה, ר"ז.

(71) תענית כה, א (ע"פ גירסת הע"י).

(72) ראה תו"א בשלח סו, רע"ג. סה"מ

תרפ"ה ע' קנא. ועוד.

לעיל בהמאמר⁷⁸ שענין התפלה הוא עבודה שלמעלה מטעם ודעת, שמתבטל ממציאותו לגמרי), אזי יכול להתקשר עם הקב"ה ולבקש ממנו שימלא את צרכיו.

וזהו הטעם שהנהיגו שחייבים ללמוד קודם התפלה ענין שמביא לידי התבוננות בגדולת הוי' — שאין זה לימוד נוסף במשך היום, אלא לימוד שהוא תנאי המעכב שלולי זאת לא יכול להיות ענין התפלה.

יז. ועד"ז יוכן בדברי המשנה "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום":

מסופר בגמרא⁷⁹ שכאשר חוני המעגל ביקש שירדו גשמים, וירדו גשמי זעף — טען ואמר "לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה", ולא "רוב טובה" ש"אינן יכולים לעמוד", היינו, שהעולם הנברא אינו כלי לברכה זו.

ואם הדברים אמורים בברכה שנפעלה ע"י תפלתו של אדם — עאכו"כ בנוגע לברכתו של הקב"ה מצד עצמו.

ובהקדם המבואר במאמר (שנדפס זה עתה) משנת תרכ"ט⁸⁰, לפני תשעים שנה, במעלת ברכתו של הקב"ה לגבי ברכתו של אדם:

ברכתו של אדם — היא רק המשכה משרשו ומקורו של המתברך, וכמ"ש⁸¹ "איש אשר כברכתו ברך אותם", וכאשר מצד השורש ומקור נקבע ש"אחיו הקטן יגדל ממנו"⁸², אי אפשר לשנות זאת, וכדי לפעול שינוי בשורש ומקור — יש צורך בענין של תפלה⁸³.

משא"כ ברכתו של הקב"ה — כיון שמדובר אודות המאציל (ולא אודות שורש הנאצלים), יש בה מעלת התפלה, שענינה הוא המשכת רצון חדש, "יהי רצון", כך, שגם כאשר יומשך בסדר השתלשלות ישתנו הצירופים כו'.

ומזה מובן, שבסדר השתלשלות לא יכול להיות "כלי" שיוכל להיות מחזיק ברכתו של הקב"ה, דכיון שהקב"ה הוא למעלה ממדידה והגבלה, הרי כאשר נמשכת ברכתו של הקב"ה ב"כלי", אזי מתבטל ה"כלי" ממציאותו ("די כלי ווערט אויס כלי").

(81) ויחי מט, כח.

(82) שם מח, יט.

(83) ראה גם בהמאמר פ"ג (לעיל ס"ע

(241).

(78) פ"ו (לעיל ס"ע 244 ואילך).

(79) תענית כג, א.

(80) ד"ה אריב"ל כו ואברכה מברכך —

סה"מ תרכ"ט בתחלתו.

ובמכ"ש וק"ו ממה שמצינו בנוגע למלאכים, ש"הושיט הקב"ה אצבעו קטנה ביניהן ושרפם"⁸⁴, היינו, שכאשר נמשך להם גילוי שכינה יותר מן המדה, אזי נתבטלה מציאותם של המלאכים, ועאכו"כ בנוגע למציאות של נברא בעוה"ז הגשמי, שכאשר תומשך בו ברכתו של הקב"ה, הרי איזה "כלי" שיהי', לא יוכל להיות מחזיק ברכתו של הקב"ה, ואדרבה: "ושרפם" — העולם יתבטל ממציותו ויהי' במצב של כליון ("ער וועט אויסגיין") לברכתו של הקב"ה שנמשכה בו.

וכפי שמצינו בגמרא⁸⁵ בנוגע למחנה סנחריב, "אזנים גלה להם (הקב"ה) ושמעו שירה מפי חיות ומתו":

לכאורה אינו מובן: כיון שמדובר אודות גוים, ולא עוד אלא גוים שהיו מנגדים לפנימיות הקדושה (כמבואר בדרוש תער השכירה⁸⁶) — איזו שייכות יש להם לשירת החיות, חיות הקודש, שתפעל עליהם שיתבטלו ממציותם?

וההסברה בזה — שכאשר נמשך אור אלקי (ברכתו של הקב"ה) יותר מכפי המדה, לא יכול גשם העולם להשאר במציאותו. אלא שיש בזה חילוק: כאשר מדובר אודות גשם של קדושה — הרי זה ע"ד מ"ש⁸⁷ "בקרבתם לפני ה' וימותו", שבא לידי כליון ("מ'גייט אויס") ומתאחד עם האור האלקי; ואילו כאשר מדובר אודות מחנה סנחריב, להבדיל — אזי נעשה בו ענין של מיתה, שמתבטל ממציותו לגמרי.

אבל שיוכל להיות "כלי", והכלי ישאר במציאותו בתור כלי, ויחזיק ברכתו של הקב"ה — הנה המושכל הראשון הוא ש"לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה".

יח. וסברא זו שוללת המשנה באמרה "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום", היינו, שהמשנה מחדשת שלמרות המושכל הראשון הנ"ל, ישנו "כלי" שמחזיק ברכתו של הקב"ה — ענין השלום: שלום — ענינו יחוד שני הפכים, שכך, שני ענינים שהם באותו סוג, אין מלחמה ביניהם, ובמילא, לא שייך גם ענין השלום, ששולל מלחמה קנאה ותחרות.

וכיון שרצונו של הקב"ה שהנהגת האדם למטה תפעל הנהגה כזו

86) אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תשסז ואילך.
87) ר"פ אחרי.

84) סנהדרין לח, ב. וראה לקו"ת אמור לו, א. ובכ"מ.
85) סנהדרין צה, ב.

למעלה, כמ"ש⁸⁸ "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" — הנה כאשר הנהגת האדם למטה היא באופן שיש אצלו ענין השלום, דהיינו שהוא מאחד הפכים, הרי זה פועל שגם למעלה יתאחדו הפכים.

ובפרטיות יותר:

הענינים ההפכיים בעולם שהאדם צריך לחברם הם — מיצר ומרחב, גשם ורוח, גיהנם וקדושה.

ובכללות הרי זה החיבור של הגוף ונפש הבהמית עם נפש האלקית — שמצד עצמם הם שני ענינים הפכיים: נפש האלקית — היא "חלק אלקה ממעל ממש"⁸⁹, ועל"י נאמר "חי הוי' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו"⁹⁰, כך שענינה אינה אלא טהרה וקדושה בלבד; ואילו נפש הבהמית — כשמה כן היא — כמו בהמה שאין לה אלא ענינים גשמיים בלבד, ועאכו"כ הגוף, שהוא למטה גם מנפש הבהמית, עליו נאמר⁹¹ "גלמי ראו עיניך", בחי' דומם, ואפילו "יתוש קדמך"⁹².

ובכח המפליא לעשות⁹³ — מקשרים שני הפכים אלו. והכוונה בזה היא — לא שישארו שני דברים נפרדים שלוחמים זה בזה, אלא לפעול אחדות בין נפש האלקית לנפש הבהמית והגוף; ועי"ז שיהודי פועל ענין של אחדות בעצמו, יש ביכלתו להמשיך ולפעול אחדות בעולם, שזהו תפקידו של "גוי אחד בארץ"⁹⁴, שגם בענינים ארציים ממשכים אחדות (כפי שמפרש רבינו הזקן, בעל השמחה, באגה"ק⁹⁵).

כיצד היא הדרך לפעול אחדות ושלום בין נפש האלקית ונפש הבהמית?

ענין זה אינו יכול להיות ע"י הגברת החומר על הצורה — דכיון שנפש האלקית אפילו "בשעת החטא היתה באמנה אתו ית"⁹⁶, להיותה חלק אלקה, שהנהגתו היא באופן ד"מאריך אפי' וגבי דילי"⁹⁷, היינו, שסוכ"ס מנצח וממלא כל עניניו, הרי מובן, שלא יתכן שיוכל להיות ענין השלום באופן שנפש הבהמית תתנהג כרצונה;

הדרך היחידה לפעול ענין השלום היא — שתהי' הגברת הצורה על החומר, הרוח על הגשם, ונפש האלקית על נפש הבהמית, והיינו,

93 ראה רמ"א או"ח ס"ו ס"א.

94 שמואל-ב ז, כג. ועוד.

95 רס"ט.

96 תניא ספכ"ד.

97 ב"ר פס"ז, ד. וראה ירושלמי תענית

88 משלי כז, יט.

89 תניא רפ"ב.

90 מלכים-א יז, א. ועוד. וראה בהנסמן

בלקו"ש חכ"ה ע' 147 הערה 53.

91 תהלים קלט, טז.

92 סנהדרין לח, א. וראה תניא פכ"ד.

פ"ב ה"א.

שיכולים לפעול על נפש הבהמית והגוף שיסכימו לנפש האלקית, כיון שגם בנפש הבהמית והגוף ישנו ניצוץ אלקי, אלא שהניצוץ האלקי נמצא במאסר ובגלות, וכאשר נפש האלקית מנהלת מלחמה עמהם, הרי היא מבטלת את המאסר, כך, שהניצוץ האלקי שבגוף ונפש הבהמית יוצא אל הגילוי ונעשה מושל על הגוף ונפש הבהמית.

ובלשון הרמב"ם⁹⁸ — "שהוא רוצה להיות מישראל, ורוצה הוא לעשות כל המצות ולהתרחק מן העבירות, ויצרו הוא שתקפו, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו כו", והיינו, שבית-דין בישראל, נפש האלקית, מבטל את האונס של היצה"ר, ואז עומד האדם על עיקרו ועושה לפי רצונו האמיתי — למלא את רצון הבורא.

וכאמור, כאשר האדם פועל ענין השלום בנוגע להפכים שבו, אזי "כמים הפנים לפנים גו", באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא, שגם הקב"ה מאחד שני הפכים — שיהי' "כלי" שיש לו מדידה והגבלה, ותהי' ברכתו של הקב"ה שהיא "עד בלי די"⁹⁹, ואעפ"כ יהי' הכלי "מחזיק" ברכתו של הקב"ה.

וזוהו "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום" — "שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה"¹⁰⁰.

יט. וכדי לפעול ענין השלום בין נפש האלקית להגוף ונפש הבהמית, שזהו "כלי מחזיק ברכה לישראל" — הנה על זה ישנו הענין דעבודת התפלה:

עיקר התפלה היא בקשת צרכיו בתפלת העמידה, ביי"ב ברכות האמצעיות שבהם מבקש האדם ברכתו של הקב"ה: "ברוך אתה ה' רופא חולי עמו ישראל", "מברך השנים", וכיו"ב, ובאופן שיהי' "כלי מחזיק ברכה".

וכדי שיהי' "קרוב הוי' לכל קוראיו" — צריך להיות "יקראוהו באמת"¹⁰¹, שזוהי העבודה דקריאת שמע, "ואהבת גו' בכל לבבך"¹⁰², "בשני יצריך"¹⁰³, היינו, לעשות שלום בין היצ"ט ליצה"ר, ולא להסתפק בכך, אלא עיי"ז לפעול ענין השלום, חיבור ואחדות, גם בכל הכחות וכל

(101) תהלים קמה, יח.

(102) ואתחנן ו, ה.

(103) ברכות נד, א (במשנה). ספרי ופרשי" עה"פ.

(98) הל' גירושין ספ"ב.

(99) מלאכי ג, יו"ד. וראה שבת לב, סע"ב.

וש"נ. המשך תער"ב ח"א פקל"ג. ועוד.

(100) סנהדרין צט, ב. וראה לקו"ת מטות

פה, סע"ד ואילך. ובכ"מ.

הניצוצות שבחלקו בעולם — שזהו"ע "בכל מארך" ¹⁰², "בכל ממונך" ¹⁰³ — שכולם יתאחדו ב"הוי" אחד" ¹⁰⁴.

וכאשר ישנו הענין ד"יקראוהו באמת" ע"י העבודה דק"ש — אזי נעשה ענין התפלה (בקשת ברכתו של הקב"ה על כל צרכי האדם) באופן של "כלי מחזיק ברכה".

כ. וזהו גם הקשר להתחלת הש"ס — "מאימתי קורין את שמע בערבין":

לאחרי שלומדים את דברי המשנה "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום", היינו, שמצד גדרי העולם לא יכול להיות "כלי" שיהי מחזיק ברכתו של הקב"ה, והעצה היחידה לכך היא ענין השלום, שלום בפמליא של מטה ושלום בפמליא של מעלה — צריכים לבאר מהי הדרך שעל ידה יוכל האדם לעשות את חלקו בענין השלום.

וזהו ההמשך בהתחלת הש"ס "מאימתי קורין את שמע בערבין" — שכאשר יהודי קורא את שמע, שהו"ע "הוי" אחד", ועושה זאת "בערבין", בחושך העולם, בחושך שבחלקו בעולם ובחושך של גופו ונפשו הבהמית, ופועל שם הענין ד"אמליכתי" למעלה ולמטה ולד' רוחות" ¹⁰⁵, הרי זה ענין השלום שפועל בעצמו.

ועי"ז פועל בתפלת שמונה עשרה שיהי כלי מחזיק ברכתו של הקב"ה — לא רק באופן ד"איש אשר כברכתו ברך אותם", אלא גם באופן ד"יהי רצון", המשכת רצון חדש, היינו, שמבלי הבט על מה שנקבע בר"ה ויוהכ"פ, פועל הוא רצון חדש שימשך לו בני חיי ומזוני רויחי.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן ניגון שמחה, וניגן משך זמן. בעת הניגון אמר לא' המסובים: מוכרחים ללמוד חסידות בריבוי ("אָ סאָך"), ללא מדידות והגבלות, ביום ובלילה, כאמצע היום וכאמצע הלילה, וללמוד מתוך שמחה וטוב לבב, כהוראת חז"ל ⁵⁷ "וכן לדבר הלכה". והוסיף, שיעשה "כלי" לזה — ע"י אמירת "לחיים"].

* * *

כא. ע"פ החלוקה שחילק כ"ק מו"ח אדמו"ר את ספר התניא — הסדר הוא שבי"ט כסלו מתחילים ללמוד את ספר התניא, על מנת לסיימו בי"ט כסלו לשנה הבאה.

והסדר בזה — כפי שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שבשיעור הראשון יהיו נכללים גם השורות הראשונות של "דף השער", עד "בדרך ארוכה וקצרה בעזה"י", כיון שגם זה לשונו של רבינו הזקן¹⁰⁶.

והנה, הסגנון דספר התניא אינו כהסגנון בכמה ספרים בימים ההם שמורכב ממליצות כו', אלא סגנון פשוט ביותר, ומוכן לכל — לכל-הפחות בפירושו הפשוט. ומזה מובן, שמ"ש ב"דף השער" "לבאר היטב איך הוא קרוב מאד בדרך ארוכה וקצרה"¹⁰⁷, אינו ענין של מליצה, אלא בענין זה מתבטא תוכנו של הספר — שיטת חסידות חב"ד.

כב. וביאור הענין בכללות ובקיצור:

ידוע שאצל תלמידי הבעש"ט והרב המגיד היו כמה שיטות, ונחלקן בכללות לשני סוגים¹⁰⁸:

א) השיטה של חסידות פולין — ש"צדיק באמונתו יחי"¹⁰⁹, אל תקרי יחי' אלא יחי', היינו, שהעסק והלימוד בפנימיות התורה נעשה ע"י צדיק הדור, וע"י ההתקשרות אליו באמונת צדיקים, "באמונתו", מחי' הצדיק את המקושרים אליו, ופוטר אותם, ואצלם צריכים להיות רק הענינים הקשורים עם המעשה שבדבר, והיינו, שתלמודו של הצדיק מביא את המעשה גם אצלם¹¹⁰.

האמת היא, שענין זה, ככל הענינים דפנימיות התורה, משתקף גם בנגלה דתורה:

רבינו הזקן מביא בהלכות תלמוד תורה¹¹¹ וביתר ביאור באגה"ק¹¹², מ"ש האריז"ל¹¹³ ש"כל אדם מישראל צריך לבוא בגלגולים רבים עד שיקיים כל תרי"ג מצוות התורה", כולל גם המצוות השייכות לכהן ולוי, "לבד מצוות התלויות במלך שהוא מוציא את כולם כי הוא כללות כולם" (להיות נשמה כללית של כל העם), שלכן אינו צריך לבוא בגלגול נוסף ולהיות בעצמו מלך, כיון שהמלך מוציא את כל העם, וחשיב כאילו כל אחד ואחד מהעם קיים מצוות אלו¹¹⁴.

110) ראה לקו"ד ח"א קמא, ב. ועוד.

111) פ"א ה"ד.

112) רסכ"ט.

113) ס' הגלגולים פ"ד. ש' הגלגולים

הקדמה יא, טז.

114) ראה גם לקו"ש ח"י"ח ע' 192 הערה

55 ובשוה"ג שם. וש"נ.

106) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשט"ז

סכ"ג (תו"מ חט"ו ע' 276). וש"נ.

107) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשי"ד

סכ"ג ואילך (תו"מ ח"י ע' 247 ואילך).

תשט"ז שם. לקו"ש חל"ד ע' 172 ואילך.

108) ראה גם תו"מ חכ"א ע' 193. וש"נ.

109) חבוקק ב, ד. וראה מכות כד, א.

תניא פל"ג.

ומזה מובן גם בנוגע ללימוד פנימיות התורה — שיש מקום לשיטה שהנשמה הכללית ע"י לימודה מוציאה י"ח את כל הנשמות הפרטיות הקשורות עמה באמונתם, ע"י אמונת צדיקים.

(ב) שיטת חסידות חב"ד — שלא קיבלה סדר הנ"ל, כי אם, שכל אחד צריך לעסוק בעצמו בלימוד פנימיות התורה, וקבעה זאת בתור ענין עיקרי.

וכידוע הסיפור¹¹⁵ שכאשר הרה"צ ר' שלמה מקרלין ביקש רשות לנסוע ולבקר במקומות שהיו שייכים לרבינו הזקן, הנה בכללות הסכים רבינו הזקן לכך, אבל, א' התנאים שהתנה עמו, שמקומות אלו צריכים להמשיך בלימודם בפנימיות התורה, ולא ש"באמונתו יח"י", שע"י אמונת צדיקים יוציא הצדיק י"ח לימוד פנימיות התורה.

וכשם שאצל רבינו הזקן הי' תנאי זה ענין עיקרי, כמו"כ אצל הר"ש מקרלין הי' ענין עיקרי הסדר ד"באמונתו יח"י", והיינו, שאין זה ענין נוסף בחילוקי השיטות, אלא ענין עיקרי אצל כל שיטה.

כג. והחילוק בין ב' השיטות הוא — שהשיטה הא' היא "דרך קצרה וארוכה", והשיטה הב' היא "דרך ארוכה וקצרה":

איתא בגמרא¹¹⁵: "אמר ר' יהושע בן חנני . . פעם אחת הייתי מהלך בדרך וראיתי תינוק יושב על פרשת דרכים, ואמרתי לו באיזה דרך נלך לעיר, אמר לי, זו קצרה וארוכה וזו ארוכה וקצרה, והלכתי בקצרה וארוכה, כיון שהגעתי לעיר מצאתי שמקיפין אותה גנות ופרדסים, חזרתי לאחורי, אמרתי לו, בני, הלא אמרת לי קצרה, אמר לי, ולא אמרתי לך ארוכה".

כלומר: הדרך ה"קצרה וארוכה" — היא אמנם "קצרה" בשטח המקום, אבל היא "ארוכה" בגלל שישנם באמצע דברים המונעים ומעכבים הכניסה לעיר; ואילו הדרך ה"ארוכה וקצרה" — היא אמנם "ארוכה" בשטח המקום, ובמילא דורשת אריכות זמן יותר, אבל היא "קצרה" בגלל שבה ילך לבטח דרכו.

ובנוגע לענינו — השיטה הא' היא "דרך קצרה וארוכה":

כיון שלימוד פנימיות התורה הוא לימוד שצריך "לתפוס" ("פאָראַכאַפֿן") פנימיות נפשו, ובמילא הרי זה לימוד הדורש יגיעה והשתדלות ביותר,

(115) עירובין נג, ב. וראה איכ"ר פ"א, יט.

— וכמבואר בקונטרס לימוד החסידות¹¹⁶ ש"בתורה הנגלית .. הנה מציאות גוף ההלכה .. אשר אודותה יתווכחו ויתפלפלו בסוגיא ההיא, ידוע ומושג לכל בעצם גוף מציאותו, אבל .. בתורת החסידות הרי גוף מהות מציאותם (של הענינים הנלמדים) רחוק מתפיסת השכל", ולא עוד אלא ש"גם ביאורי הסבר המשלים והדוגמאות הם ג"כ רוחניים", כמו ענינים הקשורים עם מהלך הנפש ופנימיות הנפש וכיו"ב, שהבנה והשגה בענינים אלו קשה יותר מאשר ההבנה וההשגה בעניני חיים הגשמיים דחיי הגוף —

הרי הדרך שפוטרת אותו מלימוד זה — כיון שנעשה ע"י הנשמה כללית, שיש לה כחות נעלים וסייעתא דשמיא בתוספת כח וביתר שאת וביתר עוז, והיא מחי' אותו ע"י אמונתו — היא לכאורה "דרך קצרה". אבל, לאחר כן מתברר שהקיצור הוא רק בנוגע לשטח המקום, אבל בנוגע להכניסה לעיר הרי זו "דרך ארוכה" — כי:

ההתקשרות עם הצדיק באמונת צדיקים היא בנוגע לנפש האלקית, והרי תכלית הכוונה היא — שלא זו בלבד שנפש האלקית תתעלה, "אני את נפשי הצלתי", אלא לברר ולהעלות גם את הניצוצות של הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם;

וכאשר אינו עובד עבודתו ע"י נפש האלקית עם כל כחותי' הגלויים (לא רק בכח האמונה), ובאופן שיחדור גם בנפשו הבהמית וכל כחותי', לא רק כח המעשה אלא גם השכל — הרי כאשר צריך להכנס ל"עיר" עם כל הברורים והניצוצות, מתברר שאינו יכול להכנס לעיר, כיון שחלק זה בנפשו אינו מבורר, חלק זה בנפשו אינו מזוכך, וחלק זה בנפשו ישן... ואינו יודע כלל מה קורה אתו כיון שמעולם לא התעסק עמו, ובמילא, הרי זו "דרך ארוכה", כיון שצריך לבוא בגלגול כמ"פ כדי לברר ולזכך עוד כח וחלק בנפשו הבהמית, ולהעלות עוד ניצוץ מחלקו בעולם. ואילו שיטת חב"ד היא אמנם "דרך ארוכה",

— שהרי כל אחד צריך בעצמו להתייגע וללמוד (לא רק נגלה תורה, אלא גם) פנימיות התורה, והלימוד צריך להיות באופן שיהי' מובן לא רק לנפש האלקית, אלא להסביר זאת במשלים והסברים שיהיו מובנים גם לשכל האנושי,

וכמו"כ צריך להיות לימוד המביא לידי מעשה: לא רק ללמוד

(116) פי"א ואילך (ע' 19 ואילך), ולאח"ז באג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' שג ואלך.

מאמרים שכליים בלבד, ללא "בכך", כך, שכאשר בא לידי פועל אזי ברח החסיד ("חסיד אוטשטאק"¹¹⁷)... ואין עם מי לדבר; בשעת התפלה עמד בתנועה של דביקות, אבל כאשר רוצים לשלוח אותו בשליחות, אזי מתחמק בתחבולות וערמומיות וטוען שאין עם מי לדבר, מאחר שאינו בעל-הבית על עצמו, אלא הוא תחת הבעלות של היצר, נפש הבהמית והגוף וחלקו בעולם — אלא הכוונה היא שהלימוד יהי' באופן של "בכך" בפועל, היינו, שמענין ההשכלה יומשך בעבודה,

וכפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בכמה שיחות¹¹⁸ ש"אין חכם כבעל הנסיון"¹¹⁹, כלומר, מתי יודעים שהשכלה היא השכלה הראוי' לשמה — כאשר הדבר בא לידי נסיון, ל"בכך", ואז ממלא את שליחותו של הקב"ה, כפי שנמסרה ע"י עבדיו הנביאים, שהם הנשיאים שבכל דור ודור, עד להנשיא שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר,

וכאשר רואים שמקיים את השליחות במעשה בפועל ממש, הרי לא זו בלבד שכח המעשה הוא בשלימות, אלא ע"ד המדובר לעיל¹²⁰ בנוגע למעלת הצדקה שזהו כמשל הגבהת הבנין מתחתיתו שע"ז מעלים את כל הבנין¹²¹, עד לחב"ד בנפש, ועאכו"כ כח האמונה —

אבל אעפ"כ, צריך לידע שהכוונה בכך שאומרים לו לילך ב"דרך ארוכה", היא, לא כדי לייגע אותו, אלא בגלל שזוהי "דרך קצרה" ביחס למילוי שליחותו.

כד. ועל זה נאמר ב"דף השער" של ספר התניא — שלומדים בשיעור היומי — "מיוסד על פסוק¹²² כי קרוב אליך הדבר מאוד .. בדרך ארוכה וקצרה בעזה"י":

אין לחשוב שכיון שתובעים שלימוד פנימיות התורה יהי' באופן המובן בשכל של הגוף ונפש הבהמית, הרי זה דבר בלתי אפשרי, כי אם ליחידי סגולה בלבד, אלא צריכים לדעת שענין זה "מיוסד על פסוק כי קרוב אליך הדבר מאוד", וכיון ש"התורה היא נצחית" (כמובא בתניא¹²³), הרי זה נאמר על כל הדורות ועל כל המקומות ולכל אחד מישראל בפרט.

השלישית). מעבר יבוק שער ב'. וראה גם תו"מ שם ע' 270. וש"נ.

(120) במאמר פ"ח (לעיל ע' 248 ואילך).

(121) ראה תו"א בראשית ד, א. ובכ"מ.

(122) נצבים ל, יד.

(123) רפי"ז.

(117) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' תקמב.

(118) שיחת י"ט כסלו (ליל ב') תרצ"א

בסופה (סה"ש תרצ"א ס"ע 190 ואילך). וראה

גם תו"מ חכ"ב ע' 160. וש"נ.

(119) עקידה פ' נח (שער יד ד"ה [הקדמה])

וממשיך לבאר, שאין לקוות שכאשר יפתח את ספר התניא, הנה כעבור חמש דקות יהי כבר צדיק גמור וחסיד גמור, והוא כבר מאוחד עם הרבי, "פאָני בראַט" (ידיד מקורב)... ויכול כבר לילך לישון; אלא אומרים לו: עליך לדעת שזוהי "דרך ארוכה", אבל באמת הרי זו "דרך קצרה" למילוי שליחותו, כיון שבדרך זו יש לו את ה"בעזה"י, "ש"הקב"ה עוזרו"¹²⁴ שיהי' אדם השלם לא רק במעשה ובמדות חג"ת, אלא גם בחב"ד שבנפש, ע"י נגלה דתורה ונסתר דתורה, כך, שאמיתית ההתאחדות עם הקב"ה היא "בדרך ארוכה וקצרה".

ואז נעשה בשלימות כללות הענין ד"לעשותו" — "היום לעשותם"¹²⁵, ומזה באים "לקבל שכרם"¹²⁶, בכיאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

כה. קודם שמתחילים ב"ט כסלו ללמוד ספר התניא עוד הפעם מתחילתו — מסיימים את לימוד ספר התניא בענין השבת.

ויש לבאר את הקשר והשייכות של התחלת וסיום ספר התניא, — ע"ד המדובר לעיל (ס"כ) בנוגע לסיום והתחלת הש"ס, שכדי לבוא להענין ד"כלי מחזיק ברכה לישראל" שהוא ענין "השלום", הרי זה עי"ז ש"קורין את שמע בערבין" —

שכדי לבוא להענין ד"קרוב מאוד בדרך ארוכה וקצרה" בנוגע לענינים דפנימיות התורה — הרי זה ע"י הקדמת ענין השבת:

בענין¹²⁷ החינוך יש חילוק בין לימוד גליא דתורה ללימוד פנימיות התורה (חלק הנסתר דתורה, שנתבאר בקבלה וחסידות): אודות גליא דתורה נאמר¹²⁸ "קטן משיודע לדבר אביו מלמדו תורה", ללא הכנות; משא"כ בפנימיות התורה — אע"פ שאצל חסידים מתחילים גם לפני בר-מצוה, הרי זה משך זמן רב לאחרי "משיודע לדבר"¹²⁹.

ובהתאם לכך, הסדר הוא, שקודם שמתחילים ללמוד פנימיות התורה באופן ד"קרוב מאוד בדרך ארוכה וקצרה", צריך להיות הקדמת

ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכן שולבו כמה פרטים מהנחה בלתי מוגה (ע"פ סרט-הקלטה).
 (128) סוכה מב, א. ה' ת"ת לאדה"ו בתחלתן.
 (129) ראה גם מכתב י"ב אד"ש שנה זו (אג"ק חיי"ח ע' רסה).

(124) ראה סוכה נב, ריש ע"ב. וש"נ.
 (125) ס"פ ואתחנן.
 (126) עירובין כב, א. הובא בפרש"י עה"פ.
 (127) תוכן השיחה (עד סוסל"א) — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"ב ע' 476 ואילך. במהדורא זו

ענין השבת, שענינו בעבודה שמעתיק את עצמו מעובדין דחול, כל אחד לפי מעמדו ומצבו, ולאחרי כן מתחיל ללמוד פנימיות התורה באופן ד"קרוב מאוד בדרך ארוכה וקצרה".

ואז ישנו בשלימות הענין ד"ה' עוז לעמו יתן" — "אין עוז אלא תורה"¹³⁰, שעל ידה נמשכת ברכתו של הקב"ה בכל עניני העולם, כמאמר "אסתכל באורייתא וברא עלמא"¹³¹, ומזה באים אח"כ להענין ד"קורין את שמע בערכין", שהו"ע עבודת התפלה (כנ"ל סי"ט-כ).

כו. אמנם, כשם שבכל ענין יש צורך בהתחלה מקודם לכן,

— וע"ד המבואר בתו"א¹³² בנוגע למצות מילה שהיתה הקדמה לכללות הענין דמ"ת, והיינו, לפי שמ"ת ענינו חיבור גשמיות ורוחניות¹³³, ופריצת הדרך ("דער דורכברעכן") לפעול שגשמיות ורוחניות יהיו דבר אחד היתה ע"י מצות מילה, שענינה הוא להיות "בריתי בבשרכם לברית עולם"¹³⁴ —

הרי אע"פ שלימוד פנימיות התורה דורש ענין של הכנה לפנ"ז, שלכן לומדים תחילה נגלה דתורה במשך כמה שנים ורק אח"כ מתחילים ללמוד פנימיות התורה, מ"מ, פריצת הענין ("דער דורכברעכן") צריכה להיות עוד מקודם לכן.

וכידוע סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר, שכאשר למדו עמו אל"ף-בי"ת — שזהו עוד קודם התחלת לימוד התורה (כמ"ש רבינו הזקן בהלכות תלמוד תורה¹³⁵ ש"קודם לכן . . מלמדו אותיות התורה כדי שירגיל עצמו לקרות בתורה") — למדו עמו מתוך "דף השער" של ספר התניא, "תורה שבכתב" של תורת החסידות¹³⁶, והיינו כדי לפעול ענין של פריצה ("דורכברעכן די וואַנט") והתחלה בהלימוד דתורת החסידות, ולאחרי כן באה הכניסה לעולם התורה בסדר מסודר מן הקל אל הכבד, מן המאוחר אל המוקדם — נגלה דתורה ואח"כ פנימיות התורה.

כז. וענין זה מהוה הוראה לכל אחד ואחד:

אע"פ שלימוד החסידות דורש הכנה בנפש, הכנה במעשה, וכו"כ

(130) שהש"ר פ"א, ד. פ"ב, ג. ועוד.

(134) לך לך יז, יג.

(131) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

(135) שבהערה 128.

(132) לך לך יא, ד.

(136) ראה ספר קיצורים והערות לתניא ע'

(133) ראה שמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא קיח. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' רסא.

ענינים בתור הקדמה — הרי זה רק בנוגע ללימוד החסידות באופן מסודר, על מנת להבין ולהשיג, לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים; אבל בתור התחלה, אל"ף-בי"ת — הנה כדי שיוכל לקלוט את הלימוד וההבנה של חסידות, צריכים תחילה להחדיר זאת בכללות עכ"פ, והיינו, שהחיות, הלבביות והחוס של חסידות, צריכים להתחיל לנטוע בהילד עוד בהיותו בן שמונת ימים — שאז היא "תחלת כניסת נפש זו הקדושה"¹³⁷ (נפש האלקית), ואפילו לפני כן — בהיותו תינוק בן יומו. בבית חסידי צריך כל ילד להרגיש את החוס והחיות החסידיים שבהם הוא גדל, וענין זה תלוי לא כ"כ בהבעל כמו בהאשה, "עקרת הבית"; בה תלוי שהבית יהי' בית חסידי, ושהילד ירגיש זאת.

כח. ענין החסידות צריך להיות נרגש בבית בכל שלשת הקוין, תורה, עבודה וגמילות חסדים:

בתורה: צריך להיות נרגש החיות והלהט ("ברען") בתורה שהיא תורת ה', חכמתו ית'. בהלימוד צריך להיות נרגש התלהבות ויראה כמו במתן-תורה (כמאמר רז"ל¹³⁸ "מה להלן וכו'"). וזאת — לא רק בעת אמירת פלפול עמוק, אלא גם בלימוד פסוק פשוט עם רש"י, או אפילו ללא רש"י, ואפילו בלימוד אל"ף-בי"ת. כאשר לומדים עם ילד אל"ף-בי"ת, צריך להיות ניכר שזהו חכמתו של הקב"ה.

בגמילות חסדים: ילד צריך להרגיש ("אָנהערן") שבביתו נותנים ריבוי צדקה ("דאָס איז אַ שטוב פון וועלכן עס גיסט זיך צדקה"¹³⁹), לא רק מעשר, לא רק חומש, אלא ללא הגבלות¹⁴⁰. כשיודעים שפלוני הוא במצב של מיצר מצד איזו סיבה שתהי', לא ממתנינים עד שהלה יבוא לבקש, אלא מקדימים ונותנים לו ללא הגבלות.

בעבודה: כאשר הבעל נשאר בבית-הכנסת להתפלל לאחרי המנין, הרי אע"פ שהמנין סיים את התפלה לפני שעות אחדות, צריכים לידע בבית שהוא בא מאוחר בגלל שהוא מתפלל תפלה בציבור — לפי הפירוש החסידי ב"ציבור", דהיינו, לצבור ולאסוף את כל הכחות של הנשמה וכל הברורים.

(140) וכמשנת"ל בהמאמר (פ"ז) (לעיל ע' 247 ואילך), שזהו אמיתית ענין הצדקה (מהנחה בלתי מוגה).

(137) שו"ע אדה"ז או"ח סוס"ד (במהדורא בתרא).
(138) ברכות כב, א. וש"נ.
(139) מהנחה בלתי מוגה.

כט. פירוש הנ"ל בתפלה בציבור, הזכיר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁴¹ בסיפור שסיפר בשם אביו, כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, אודות חמיו, כ"ק הרה"צ וכו' הריי"צ נ"ע.

הרה"צ הריי"צ נ"ע הי' חתנו של כ"ק הרה"צ וכו' ר' יעקב ישראל מטשערקאָס. כאשר שאל ר' יעקב ישראל אצל הריי"צ נ"ע כיצד נוהג בתפלה¹⁴², השיב, שמתדל להתפלל בציבור. ור' יעקב ישראל הי' מרוצה ממענה זה.

פעם שלח ר' יעקב ישראל לקרוא את הריי"צ, ומצאו השליח עומד עדיין בתפלה. התפלא ר' יעקב ישראל על כך, שהרי המנין סיים כבר את התפלה. לאחר משך זמן שלח את המשרת עוד הפעם, והריי"צ עדיין התפלל. וכך הי' מספר פעמים ונמשך זמן ארוך ביותר. כשסיים הריי"צ תפלתו שאל אותו ר' יעקב ישראל: הרי אמרת לי שהנך משתדל להתפלל בציבור? והשיב הריי"צ, ששמע מאביו, כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נ"ע, בשם רבינו הזקן, שהענין דתפלה בציבור הוא — "לצבור", ללקט ולאסוף את כל כחות הנפש וכל הניצוצות, וענין זה לוקח לו ריבוי זמן.

ל. בתפלה צריך להעלות להקב"ה את כל הדעות, כל ההרגשים וכל המעשים שבמשך היום. וזהו ענין תפלה בציבור.

ולכן אין פלא על כך שבאים מאוחר יותר, שהרי הוא צריך לאסוף את כל עניניו, הבית והמסחר, ויחד עמהם — להתפלל¹⁴³ כדי לקשר אותם להקב"ה.

אם הוא גביר — יש לו הרבה מה לאסוף; ואם הוא קבצן רח"ל — יש לו הרבה חובות, וכדי לאסוף את הניצוצות של הזולת, דרוש זמן רב יותר.

לא. וכאשר כל ענינים אלו נרגשים בבית, וגם אצל הילד — אזי נעשית ההתקשרות של פנימיות נשמתו עם הפנימיות של הקב"ה.

וזהו התחלת האל"ף-ב"ת שלומדים ב"דף השער" של ספר התניא, וזוהי גם ההקדמה להלימוד וההכרה ("דערהערן") של תורת החסידות.

143) תפלה אמיתית פירושה — לא רק שהנשמה מתפללת, אלא שגם הגוף מתפלל, ולא רק הגוף שבו קשורה הנשמה, אלא באופן שעי"ז מברר ומזכך ומאיר את כל עניניו (מהנחה בלתי מוגה).

141) ראה "התמים" ח"ב ס"ע מה ואילך. וראה גם שיחת י"ט כסלו תשי"ג סי"א (תו"מ ח"ז ריש ע' 215).
142) כי, אצל חסידי חב"ד הי' ענין האריכות בתפלה, ואצל חסידי וואלין לא נהגו להאריך בתפלה.

לב. וזהו גם התוכן דהקדמת ענין השבת (בסיום התניא) להענין ד"דרך ארוכה וקצרה" (ב"דף השער" דספר התניא):
בבית חסידי צריכה להיות הגישה והעמדה ("דער שטעל") באופן של שבת — העתקה מעובדין דחול.

ועי"ז נעשה הענין ד"קרוב אליך הדבר מאד בפין ובלבבך לעשותו .. בדרך ארוכה וקצרה בעזה"י" — לא רק אצל בעל-הבית, אלא גם אצל עקרת-הבית, ואח"כ גם אצל בני-הבית, עד לתינוק בן יומו שיונק חלב אמו, באופן שיהי' חקוק בזכרונו, במוחו ובלבבו, במשך כל ימי חייו עד יומו האחרון עלי אדמות, ש"אעיקרי קאי"¹⁴⁴ — שהוא קשור ע"י פנימיות התורה עם הפנימיות דהקב"ה,

ובכח זה הולך לבטח דרכו בעוה"ז במשך כל שבעים שנותיו, "ואם בגבורות שמונים שנה"¹⁴⁵, "והיו ימיו מאה ועשרים שנה"¹⁴⁶ — באופן של מרחב העצמי (שהרי פנימיות התורה היא באופן ש"לית תמן לא קושיא כו' ולא מחלוקת כו'")¹⁴⁷, ובאופן ש"ה' בדד ינחנו ואין עמו א-ל נכר"¹⁴⁸, ללא ענינים המבלבלים, כיון שיש רק הוא והקב"ה.

ועד שמגיעים להתכלית — שע"י "יפוצו מעינותיך חוצה" קא אתי מר, מלכא משיחא¹⁴⁹, במהרה בימינו ממש.

* * *

לג. בהמשך להמדובר לעיל (ס"כ) אודות התחלת הש"ס, "מאימתו קורין את שמע בערבין", "בערבין" דייקא — הרי אע"פ שישנו גם הענין ד"קורין את שמע בשחרית"¹⁵⁰, מ"מ, הסדר הוא ש"קורין את שמע בשחרית" לאחרי ש"קורין את שמע בערבין".

וטעם הדבר¹⁵¹ — לפי שכן הוא גם הסדר בעולם: כאשר יהודי נעשה בר-מצוה, הרי המצוה הראשונה שמתחייב בה בהתחלת היום — בצאת הכוכבים — היא קריאת שמע ("ראשית חכמה יראת ה'")¹⁵² בערבין, ורק לאחרי כן בא החיוב דקריאת שמע בשחרית.

149) אגה"ק דהבעש"ט (כתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ).
150) ברכות ט, ב.
151) ראה חידושי הרי"ם ריש מס' ברכות.
152) תהלים קיא, יו"ד. וראה שיחת י"ט כסלו תשט"ו סל"ב (תו"מ ח"ג ס"ע 151).
וש"נ.

144) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ריש ע' תקי (נעתק ב"היום יום" א סיון).
145) תהלים צ, יו"ד.
146) בראשית ו, ג.
147) זח"ג קכד, ב (ברע"מ). וראה תניא אגה"ק סכ"ו. ובכ"מ.
148) האזינו לב, יב.

וכן הוא הסדר בבריאת העולם — "ברישא חשוכא והדר נהורא"¹⁵³, והיינו, שאין זה באופן שמתחילים את העבודה בענינים של נהורא, ועד לקבלת השכר שבימות המשיח, אלא "ברישא חשוכא": לכל ראש צריכים להתייגע במילוי השליחות כו', והיכן? — "בערבין" דוקא, ורק לאחר כן באים להענין ד"קורין את שמע בשחרית".

לד. ולהעיר, שאף שבתחלת כל הענינים צריך להיות לימוד התורה, לדעת את המעשה אשר יעשון — הרי אין זה עיקר הענין דלימוד התורה: הלימוד כדי לדעת את המעשה אשר יעשון אינו אלא ע"ד "הכשר מצוה", אלא שזהו באופן שה"הכשר מצוה" נעשה בעצמו מצוה,

וישנו ענין נעלה יותר בלימוד התורה — שאין בזה נפק"מ למעשה בפועל, כי אם באופן ד"יגדיל תורה יאדיר"¹⁵⁴, "דרוש וקבל שכר"¹⁵⁵ (שהשכר הוא בשביל הלימוד — "דרוש" — בתור ענין בפני עצמו), שזהו"ע לימוד התורה לשמה, לשם התורה עצמה, להיותה חכמתו של הקב"ה, ולמעלה יותר — כיון שכך הוא רצונו של הקב"ה, וע"ד אילו נצטוונו לחטוב עצים¹⁵⁶.

וכדי לבוא למדרגה זו בתורה — צריכה להיות ההקדמה ד"קורין את שמע בערבין".

לה. וכן הוא גם בפנימיות התורה — שיש בה שני ענינים: (א) פעולתה שלימוד התורה וקיום המצוות יהי' כדבעי, (ב) שעל ידה נעשית התקשרות פנימיות הנפש עם פנימיות א"ס שלמעלה לגמרי מהעולם. וכדי לבוא לעיקר הענין דפנימיות התורה — צריכה להיות ההקדמה ד"קורין את שמע בערבין":

כתיב¹⁵⁷ "בקשו פני את פניך הוי' אבקש", והיינו, שכדי "למצוא את פנימיות הנפש" ("פני"), ועי"ז "את פניך הוי'", הוי' שלמעלה מזמן ומקום — אין דרך אחרת מלבד "בקשו .. אבקש".

וא"כ, הרי זה ע"ד "שאי אפשר לחפש אבידה ולמצאה זולת במקום שנאבדה"¹⁵⁸, והיכן הוא ה"מקום שנאבדה"? — לא מקום של אור, אלא מקום של חושך ("ערבין") דוקא.

(156) ראה לקו"ת שלח מ, א. ובכ"מ.

(157) תהלים כז, ח.

(158) לקו"ת פ' ראה לב, סע"ב.

(153) שבת עז, ב.

(154) ישעי' מב, כא. וראה חולין סו, ב.

וש"נ.

(155) סוטה מד, א. וש"נ.

וע"ד המבואר בהמשך תרס"ו¹⁵⁹ המשל מבנו יחידו של המלך, שכדי שיבוא למעמד ומצב של שלימות, שולח אותו המלך דוקא למדינה רחוקה שאין יודעים בה גדולת המלך כו'. וכן הוא בנוגע לכללות הענין "תומ"צ, שניתנו בעוה"ז הגשמי דוקא, במעמד ומצב ש"למצרים ירדתם" ו"יצה"ר יש ביניכם"¹⁶⁰.

לו. וכן הוא בעבודתו הפרטית של כל אחד ואחד:

התכלית אינה לימוד מאמרי השכלה, אלא בהכרח שיומשך גם בלימוד מאמרי עבודה, עם "בכך" בנוגע לפועל.

התכלית אינה להיות בחור טוב ("א פיינער בחור") שיושב ב"תומכי תמימים", ונותנים לו כל הענינים השייכים אליו, ואח"כ כשאומרים לו: שמע, רוצים לבצע על ידך שליחות — מתחיל לטעון: למקום פלוני — אינו רוצה לנסוע, מקום פלוני — אינו לפי כבודו, ובמקום פלוני — ירמסו אותו ("מ'וועט אויף אים טרעטן"); ובכלל — למה לו להתנתק מ"אור" ולנסוע ל"חושך", מוטב שישאר בין ד' כתלי הישיבה, ואילו בנוגע לביצוע השליחות — "שלח"¹⁶¹ נא ביד תשלח"...

— ובפרט ע"פ המבואר במדרשי חז"ל¹⁶² ש"שלח נא ביד תשלח" קאי על משיח, כך, שיש להשאיר זאת למשיח; משיח יקבץ נדחי ישראל¹⁶³, ואילו הוא ישב וילמד נגלה דתורה ופנימיות התורה, ויהי יהודי טוב ("א פיינער איד") עם זקן לבן... ואת השליחות — יבצע הרבי הנשיא ע"י משהו אחר!

ובכך:

ע"י הנהגה כזו — לא מגיעים ל"פניך הוי", וגם לא ל"פני", פנימיות הנפש, ועד שכאשר חסרה הפנימיות, אי אפשר לדעת מה יהי סוכ"ס עם החיצוניות...

ולאידך גיסא — ביאת המשיח נעשית ע"י הפצת המעיינות חוצה¹⁴⁹: כאשר נוסעים למקומות כאלו שהתורה פוסקת שהם נקראים בשם "חוצה" — הרי זה יכול לפעול התגלות היחידה שבנפש, שזהו"ע משיח הפרטי¹⁶⁴, והתגלות היחידה הכללית של כללות נש"י, שנמשכת

(159) ראה המשך תרס"ו ס"ע שפ ואילך.
 פ"מ. וראה גם לקר"ש חי"א ע' 8. וש"נ.
 (163) רמב"ם הל' מלכים ספי"א.
 (164) ראה תניא אגה"ק ס"ד.

(162) לקח טוב עה"פ. וראה פרדר"א.
 וראה גם תור"מ חכ"ב ע' 312. וש"נ.
 (160) שבת פח, סע"ב ואילך.
 (161) שמות ד, יג.

ובאה ע"י משיח הכללי של כל בני¹⁶⁵, נשמה בגוף, ברמ"ח אברים ושס"ה גידים.

וזהו מה שכ"ק מו"ח אדמו"ר שלח שלוחים בכל מקום (וגם עתה ישנם הספיחים וגידולי גידולין¹⁶⁶) — שאין זה ענין של עינוי ("מאטערן זיך"), אלא הם אלו המובחרים ("די אויסגעקליבענע") שממשיכים את משיח למטה מעשרה טפחים!...

ואלו שמתעקשים ("שפאָרן זיך") וחושבים ששיבתם במקום פלוני היא לטובת נפשם האלקית — הנה אם ה"שלוחים" ירצו לעשות עמהם חסד ולקחת אותם עמהם, אזי יזכו גם הם לקבל את ה"שיריים" שלהם מהענינים ד"בקשו פני" ו"את פניך הוי" אבקש":

לז. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

כיון שנמצאים כאן כמה מהשלוחים — יאמרו עתה "לחיים" בשמחה ובטוב לבב,

וידעו, שנוסעים הם למדינה פלונית ולמקום פלוני כדי להביא את המשיח עבור כל בני" בכל מקום שהם, כך, שמוכרחים כביכול להגיע לעבודתם ושליחותם בה"חוצה" דוקא, להביא לשם את ה"מעיינות", ועל ידם — את משיח צדקנו, בכל מקום שהוא.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה להשלוחים שיאמרו לחיים, וכן צוה לכמה מהמסובים¹⁶⁷ שיאמרו לחיים עבור השלוחים — קרוביהם — שנמצאים במקום שליחותם, ולכמה מהם צוה לומר לחיים על כוס מלא, כוס גדול¹⁶⁸. כן צוה לא' מהנהלת ה"רשת" שיאמר לחיים עבור כל אנשי ה"רשת" שנוסעים "חוצה".

(לא' ממאָנטרעאַל — אמר:) יתכן שגם מאָנטרעאַל בגדר "חוצה", ומן הספק, עליכם לומר לחיים על כוס גדול.

כמו"כ צוה שיאמרו לחיים ראשי־השיבות מ"ערי השדה" (ספרינגפילד ונוואַרק), שהרי גם הם נמצאים ב"חוצה".

ואח"כ אמר:]

כסא הכבוד", זה הי' במעמד ומצב ד"טהורה היא", וזה הי' למעלה יותר - לפני הצמצום; אבל השאלה היא: היכן נמצאים עתה?!... (168) כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר את הרב גרשון מענדל גרליק, באמרו, שהגיע היום למילאנו, וחוגג שם י"ט כסלו.

(165) ראה רמ"ז לוח"ב מ, ב (מק"מ קמז, ב), לוח"ג רס, ב (מק"מ קצ, ב).
(166) ראה תניא אגה"ק סו"ך וביאורו.
(167) כ"ק אדמו"ר שליט"א שאל אודות א' המסובים, וכשאמרו שהי' כאן מקודם, אמר בבת-שחוק: כולם היו מקודם; זה הי' "תחת

לח. מבואר בחסידות שהענין ד"חוצה" מתחיל מיד לאחרי "בתי גוואי". וכיון ש"בתי גוואי" היינו חכמה ובינה¹⁶⁹, מוחין שבראש, הרי כל מה שלמטה ממוחין שבראש נקרא "חוצה"¹⁷⁰. ומוכן גם בפשטות — שהרי מעלת האדם באשר הוא אדם היא היותו בעל שכל, וא"כ, הרגש הלב, ועאכו"כ כח המעשה — הרי זה "חוצה" הימנו.

אבל אעפ"כ, כאשר מבואר בהמשך תרס"ו המשל דבן המלך (כנ"ל סל"ה) — אין הכוונה שבן המלך עוסק ברגש שבלב, ובזה יוצא י"ח היציאה "חוצה"... אלא הכוונה היא שנוסע למדינה רחוקה, ועד למדינה רחוקה שבה אין יודעים מגדולת המלך.

ובנוגע לענינו:

הן אמת שגם אלו שנוסעים ל"נוארק" נמצאים ב"חוצה", ו"מאנטרעאל" שרחוקה יותר בכך וכך קילומטרים היא ג"כ "חוצה", אבל, תכלית הכוונה היא שישעו למקום רחוק עד שאין יודעים מגדולת המלך, ושם פועלים פריצת דרך להביא לשם את המעיינות במילואם ובשלימותם, עם כו"כ מאנ"ש.

ולכן: מה שהזכירו את כולם יחד — אין משמעות הדברים שכולם בשה, וכמו ענין ה"ציבור" שיש בו מכל הסוגים;

אמנם, אלו שנוסעים למקום כזה שאפילו העולם אומר ומרגיש שזהו "חוצה" — הנה זהו המכוון ב"המשך" תרס"ו הנ"ל ובכל מקום שמבארים ענינים אלו, ובמקום כזה משלימים תכלית הכוונה.

וכמוכן מהמשל דהגבהת הבנין¹²¹, "שצריכים להתחיל להגבי' הקורה התחתון דוקא, ואז ממילא יוגבהו גם העליונים הימנו, משא"כ אם הי' מתחיל מאמצע הכותל לא הי' מגבי' התחתונים", ומזה מוכן, שלא מספיק לוותר על השורה העליונה, ולומר, שכיון שאין זו השורה העליונה, הרי זה כבר "חוצה" — כי, באופן כזה יגבי' רק שורה אחת, והבנין כולו ישאר בגלות!...

כיצד פועלים ביאת משיח?

כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' חוזר ואומר¹⁷¹ שלא כגלות הזה הגלויות הקודמים; בגלות הזה צריכים להוציא מהגלות את כל הניצוצות, ולכן בהכרח להגבי' את הבנין כולו, ובזה תלוי' ביאת המשיח — שיהי' "כולו זכאי"¹⁷², ע"י ההבדלה מהלעו"ז, "כולו חייב"¹⁷².

(171) ראה גם תר"מ ח"ה ע' 53. חיי"ב ע'

222. חט"ז ע' 49. חיי"ט ע' 325. וש"נ.

(172) סנהדרין צח, א.

(169) ראה לקו"ת פ' ראה כד, ב.

(170) ראה יהל אור ע' תנה.

וענין זה פועלים דוקא ע"י אלו שנוסעים למדינות הרחוקות, ובשמחה ובטוב לבב.
 וכאמור לעיל שזוהי שליחות שההשגחה העליונה זיכתה אותם לפעול ביאת המשיח.
 ואלו שאומרים דברי-צחות ("גלייך-ווערטלעך") ונשארים לשקוט על שמריהם — יהי להם אשר להם;
 לא זו הדרך שסללו רבותינו, מרבינו הזקן עד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו — "דרך ארוכה" שלאמיתתו של דבר היא ה"קצרה", באמרם, ש"קרוב מאד" לכל אחד "בפיך ובלבבך לעשותו".

* * *

לט. דובר כמ"פ אודות מאמר הזהר¹⁷¹ "קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, בר נש עסיק באורייתא וקאים עלמא". והיינו, שכל עניני העולם נלקחים מהתורה, ולכן, כאשר יהודי צריך לפעול עניניו בעולם, עליו להתחיל זאת מהלימוד בתורה.

ובנוגע לענינו:

אלו שנוסעים בשליחות ל"חוצה", לפעול שם ביאת המשיח, ועי"ז לכל ישראל בכל מקום שהם — הרי זה לאחרי ההכנה ד"אסתכל באורייתא" ו"עסיק באורייתא", שע"ז "קאים עלמא", שמעמידים את העולם שלהם, עולם של "אור" ו"מאור", על מנת להמשיך ולאחד זאת עם עבודתו של משיח צדקנו.

מ. ובשייכות לזה¹⁷³ — הרי ישנם אלו שהתנדבו שהנהגתם בלימוד הנגלה ולימוד החסידות תהי' באופן של "חוצה" ממדידות והגבלות, "חוצה" מסדרי הישיבה, היינו, בהוספה על סדרי הישיבה.

והוספה זו, אף שבכמות יכולה להיות פחות ממה שלומדים בסדרי הישיבה — הרי זה ע"ד מעלת "השונה פרקו מאה פעמים ואחד" לגבי "השונה פרקו מאה פעמים"¹⁷⁴, שאף שבכמות ניתוסף רק פעם אחת, מ"מ, "זאת הפעם .. שקולה כנגד כולן ועולה על גביהן", כיון שהיא "יתרה על הרגילות שהורגל מנעוריו", "יותר מרגילותו"¹⁷⁵, ולכן, הרי זה פורץ ("ברעכט דורך") את המדידות וההגבלות של עולמו הפרטי,

(174) חגיגה ט, ב.
 (175) תניא פט"ו.

(173) בהבא לקמן — ראה ר"ד לקבוצת תלמידי הישיבה שנכנסו לחדרו הק' אור לוי כסלו שנה זו (לעיל ע' 218 ואילך).

ועי"ז יפרצו סוכ"ס גם את המדידות והגבלות של כל החברים שלומדים עמהם, ועד להמדידות והגבלות של המוסד שלומדים בו, אשר, מבלי הבט על כל ההעלמות וההסתרים, יתמלא ויושלם בו הרצון והכוונה פנימית של המייסדים ומנהלים, רבותינו נשיאינו זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

כל אלו שהתנדבו הנ"ל — יאמרו עתה לחיים,

בהמשך ובהוספה לכך שתחילה יאמרו לחיים — שבע קני המנורה בנגלה דתורה, ושבע קני המנורה בפנימיות התורה, תורת החסידות¹⁷⁶.
[ואח"כ צוה שינגנו כולם יחד ניגון שיבחרו כרצונם — במקום שלבו חפץ].

* * *

מא. על הפסוק "פדה בשלום נפשי" — שזוהי גם ההתחלה הרגילה בכמה מאמרים של י"ט כסלו¹⁷⁷ — אמרו חז"ל¹⁶ "אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם", שזהו ענין הגאולה העתידה ע"י משיח צדקנו.

וכיון שרבינו הזקן כותב באגרת להרה"צ ר' לוי יצחק מבארדיטשוב אודות גאולתו⁸, "כשקריתי בס' תהלים הפסוק פדה בשלום נפשי... יצאתי בשלום כו" — הרי משמעות הדברים שגם הגאולה די"ט כסלו שייכת לגאולה העתידה.

וענין זה מובן אפילו מהמבואר באגה"ק ד"ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה¹⁶⁴, שהגאולה של "כל ניצוץ פרטי מהשכינה שבנפש כל אחד מישראל" הו"ע ביאת משיח הפרטי, ועאכו"כ כאשר מדובר אודות גאולה של נשמה כללית, ביחד עם הגאולה דתורת החסידות ועניני, פנימיות התורה, "פניך הוי", הרי בודאי שגאולה זו קשורה עם הגאולה שבביאת המשיח.

וכיון שסיבת הגאולה ("פדאני לי ולבני מבין אומות העולם") היא ע"י "כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור", הרי מובן, שבג' ענינים אלו ישנו הענין של משיח.

וענין זה מודגש בדיוק הלשון במארז"ל זה: "כל העוסק בתורה"

176) ראה גם מכתב מהמזכירות י"ב סיון (177) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשי"ב שנה זו (אג"ק חכ"א ע' תמט).
בתחלתה (תו"מ ח"ד ע' 179). וש"ב.
177) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשי"ב

— לא הלומד תורה, היודע תורה, אלא "העוסק בתורה"; "ובגמילות חסדים" — לא צדקה, אלא גמילות חסדים דוקא; "ומתפלל עם הציבור" — לא תפלה סתם, אלא "עם הציבור" דוקא, כדלקמן.

מב. אודות ענינו של משיח — איתא במדרש¹⁷⁸ על הפסוק (בפרשת השבוע, פרשת וישב)¹⁷⁹ "מה פרצת עליך פרץ", "זה רבה על כל הפריצים ממך יעמוד (משיח, שנאמר בו¹⁸⁰) עלה הפורץ לפנייהם וגו'". והיינו, שכל מלך נקרא בשם "פרץ", "ע"ש ש"מלך פורץ גדר"¹⁸¹, ומלך המשיח הוא "רבה על כל הפריצים", שיהי' מלך על כל המלכים שהיו לפניו¹⁸².

והענין בזה:

ענינו של "פרץ" הוא — כפשטות לשון הכתוב: "מה פרצת עליך פרץ" — שהנהגתו אינה כפי מנהג העולם.

וזהו גם הענין דימות המשיח:

החידוש דימות המשיח הוא — פריצת גדרו של עולם, והיינו, שאין זה כמו המעמד ומצב ד"גן עדן" שאינו שייך כלל לעולם כפי שהוא עם כל המדידות וההגבלות, אלא באופן של חיבור שני הפכים, היינו, שדוקא במקום שיש בו הגבלה של ד' קצוות, ד' רוחות, "ימה וקדמה וצפונה ונגבה" — נעשה ענין של "ופרצת".

וזהו גם החידוש של משיח — שבהיותו אדם בעוה"ז (כמ"ש הרמב"ם¹⁶³) יפעל בעולם את הסדרים של ימות המשיח באופן של פריצת גדרו של עולם, ולכן נאמר עליו "עלה הפורץ לפנייהם".

מג. והנה, תכלית השלימות של ימות המשיח "תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות"¹⁸³. ומזה מובן, שבמשך זמן הגלות צריך להיות גם אופן העבודה של משיח, שנקודתו היא פריצת גדרי העולם.

וכיון ש"על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים"¹⁸⁴, הנה כדי לפעול ביאת משיח שיביא את העולם למעמד ומצב של ימות המשיח, צריכה להיות העבודה בג' העמודים תורה עבודה וגמ"ח באופן של "עלה הפורץ לפנייהם", "ופרצת".

והענין בזה:

(178) ב"ר ספפ"ה (ובפרש"י).

(179) לח, כט.

(180) מיכה ב, יג. וראה אגדת בראשית

(181) פסחים קי, א. וש"נ.

(182) ראה גם יפה תואר לב"ר שם.

(183) תניא רפל"ד.

(184) אבות פ"א מ"ב.

ספס"ג.

עמידת העולם על ג' העמודים תורה עבודה וגמ"ח יכולה להיות באופן שגם אז הרי זה "עולם" מלשון העולם¹⁸⁵ (והסתר).

וכמשנת"ל בהמאמר¹⁸⁶, שישנה מציאות העולם כפי שהוא מצד בחי' ממלא כל עלמין בלבד, ואילו בחי' סובב כל עלמין היא בעולם והסתר, ואז מציאות היש והנכרא היא באופן שנראה למציאות בפני עצמו. זאת ועוד: גם כאשר היש והנכרא נראה למציאות בפני עצמו — הרי זה באופן ש"בדבר הוי' שמים נעשו"¹⁸⁷, כמבואר בשער היחוד והאמונה¹⁸⁸ ש"דבר הוי'" צריך להיות נצב תמיד בהנכרא, להוותו ולהחיותו ולקיימו, ולולי זאת, יחזור הנכרא להיות אין ואפס כמו שהי' מקודם; אבל יכול להיות שה"דבר הוי'" נמצא בהנכרא באופן שהוא היפך רצונו של הקב"ה, ועד למעמד ומצב שהוא מנגד להקב"ה, רח"ל, "על ה' ועל משיחו"¹⁸⁹.

והעצה לזה — לפעול שינוי ב"עמודים" שעליהם העולם עומד, ובדרך ממילא תשתנה גם מציאות העולם.

והיינו, שלא די בכך שישנה המציאות של שלשת העמודים סתם, שאז יכולה להיות עמידת העולם באופן שנשאר בגדר "עולם" מלשון העולם והסתר, אלא, צריכים לפעול פריצת גדרי העולם, עי"ז שהעבודה בשלשת העמודים היא באופן של פריצת גדר, כמודגש בלשון רז"ל "העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור".

מד. "העוסק בתורה":

לא מספיק ללמוד תורה סתם — בגלל שאין לו משהו אחר לעשות; בגלל שמשלמים לו בשביל לשבת וללמוד; בגלל שיש לו "געשמאק" בהשכל שבתורה,

אלא הלימוד צריך להיות באופן של "העוסק בתורה" — כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁹⁰ ש"עוסק" הוא מלשון "עוסק", ע"ד עסק של מסחר:

הסדר בעסק של מסחר אינו באופן שהסוחר יושב בהיכלו, מתוך שחצנות ("אָנגעבלאָזענערהייט"), וממתין שיבואו אליו, יחלקו לו כבוד,

189) תהלים ב, ב.

190) ראה סה"מ קונטרסים ח"א רנח, א ואילך. תרפ"ח ע' קיב. ע' קכו.

185) לקו"ת שלח לו, ד. ובכ"מ.

186) פ"ב (לעיל ע' 239 ואילך).

187) תהלים לג, ו.

188) בתחלתו.

ויבקשו ממנו "לעשות טובה" ולמכור את סחורתו — לא באופן כזה מתנהל "עולם המסחר";

הסדר הוא — שהסוחר הולך ומחפש קונה, ומשתדל בכל כחו ומאודו לפעול על פלוני שיקנה ממנו הסחורה (מבלי שיהי' איכפת לו אם הקונה מבין את התועלת שבדבר אם לאו...), ועוסק בזה באופן ש"ביום אכלני חורב וקרח בלילה"¹⁹¹, ועד שגם בשעה שישן הרי הוא חולם אודות עניני העסק.

וכפי שרואים במוחש, שגם במשך השעות שהעסק סגור, חושב ומחפש תחבולות כיצד יוכל מחר בבוקר להוסיף חידוש במסחרו, וכאשר עולה במוחו איזה תחבולה וערמה, אינו מתאפק ומקדים ומתקשר בטלפון לפלוני ומעירו באמצע הלילה... דכיון שחושש שמא יקדמנו אחר, ויתכן שהלה הוא ערום יותר ממנו — לכן צריך להקדים ולחטוף קודם שתעלה השמש!

(כ"ק אדמור"ר שליט"א אמר בבת-שחוק): במזמור "ברכי נפשי" נאמר¹⁹² "תשת חושך ויהי לילה .. כל חיתו יער הכפירים שואגים לטרף", שאז יוצאים "הכפירים" ו"כל חיתו יער" ומתחילים לחפש ערמוניות ותחבולות כיצד לטרוף טרף; ואילו ההתעסקות שלו לטרוף טרף לביתו היא גם ביום וגם בלילה, כאמור, "ביום אכלני חורב וקרח בלילה", אולי יצליח להמציא המצאה חדשה במסחר שלא היתה לעולמים!...

ובאופן כזה צריך להיות העסק בתורה:

אין להמתין עד שהקב"ה יבוא אליו ויאמר: שמע! כבר ישנת די צרכך, אכלת ושתיית, קראת את העיתון, ודברת כבר דברי צחות וכל הדברים בטלים; כמה הוא השיעור ("וויפל אַ שיעור")! הנך נעשה כבר משועמם מעצמך ("ווערסט דאָך פון זיך אַליין פאַרנודיעט")... — פתח ספר יהודי ותלמד ("עפן אויף אַ ספר און קוק אַ אידיש וואָרט")! הרי זה בזיון בפני האשה, או להבדיל בפני הגוי' שעובדת במשק הבית, בראותה שבעל-הבית מסתובב וקורא "עיתון" וכיו"ב.

לא כך הוא הסדר דתורה; ע"פ הסדר דתורה — הרי חיינו אינם חיים אם אינו מושקע בתורה ראשו ורובו, ולא רק רובו, אלא כולו.

— ב"רוב", יש ענינים שבהם נחשב רובו ככולו, ויש ענינים שצריך להיות כולו ממש, ואם חסר אפילו מיעוטא דמיעוטא, אזי בטל

192) תהלים קד, כ"א.

191) ויצא לא, מ.

הענין כולו. ולדוגמא: בנוגע לסנהדרין¹⁹³ — לא מספיק רוב של ל"ו זקנים, ואפילו לא שבעים; אם חסר אפילו אחד — אין זו מציאות של סנהדרין¹⁹⁴.

ואכן, בעניני מסחר רואים במוחש שהוא מונח בהם לא רק רובו ככולו, אלא כולו ממש (ללא כ"ף הדמיון), הן ביום והן בלילה, ועד לאופן של פריצת גדרי העולם (לגריעותא) — שכן, דרך העולם היא אמנם ש"בזעת אפך תאכל לחם"¹⁹⁵, "לאחר שתטרח בו הרבה"¹⁹⁶, אבל לא בשעת אכילת הלחם; ואילו עכשיו נעשה הסדר שאפילו בשעת אכילת הלחם מושקע הוא בעניני המסחר: האם החסיר משהו בחצי השעה הקודמת, וכיצד יחדש בחצי שעה הבאה¹⁹⁷.

ועד"ז ממש צריכה להיות ההתעסקות בתורה:

הוא לא ממתין עד שיהי' במצב של מנוחה ורוגע ("אויסגערוט"); הוא לא ממתין לכבוד, שיקראוהו חכם ורב, יושיבוהו בראש, ויבקשו ממנו לומר שיעור בנגלה או במאמר חסידות, אלא הוא "עוסק בתורה", מבלי לחוס על כבודו ועל זמנו, ובידעו שענין זה נוגע לנפשו — "בנפשו יביא לחמו"¹⁹⁸ — עוסק הוא בתורה ביום ובלילה, באופן ש"ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני", אולי יוכל לפעול ("אויפטאָן") עוד משהו בענין של תורה — שזהו האופן של פריצת גדר בנוגע לעמוד התורה.

מה. "ובגמילות חסדים":

איתא בגמרא במסכת סוכה¹⁹⁹ "גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה .. צדקה לעניים, גמילות חסדים בין לעניים בין לעשירים", ומזה מובן, שענין הצדקה שייך רק לאופן ההנהגה קודם ביאת המשיח, שהרי בביאת המשיח יקויים היעוד²⁰⁰ "לא יהי' בך אביון", ואילו גמילות חסדים תהי' גם לאחרי שיבוא משיח.

ובאופן כזה צריכה להיות הנהגתו גם בזמן הגלות — שאינו ממתין

אדמו"ר שליט"א לא' שביקש ברכה על פרנסה, שיאמר לחיים, ויעסוק במלאכתו באמונה, ויפסיק לחפש תחבולות (באמרו: "צופיל קלוג דארף מען ניט זיין אפילו י"ט כסלו..."), ויתברך בפרנסה בהרחבה.

(198) פיוט "כי כשמך" בתפלת מוסף

דימים נוראים.

(199) מט, ב.

(200) פ' ראה טו, ד.

(193) ולהעיר מהשייכות ד"סנהדרין" לענין הפרנסה — כדאיתא בגמרא במסכת ברכות (ג, סע"ב) "כנסו חכמי ישראל .. אמרו .. עמך ישראל צריכין פרנסה .. ונמליכין בסנהדרין". (194) ראה גם תו"מ ח"ח ע' 53 ואילך.

וש"נ.

(195) בראשית ג, יט.

(196) פרש"י עה"פ.

(197) במהלך ההתוועדות אמר כ"ק

עד שתכלה נשמתו של פלוני ("בא יענעם גייט אויס די נשמה"), ואז יעשה טובה ויתן לו ח"י סענט, ואם הוא במצב רוח טוב ביותר ואוחז ב"ופרצת", אזי יתן לו ח"י פעמים ח"י סענט, כיון שרואה שנפשו יוצאת בפועל ממש; אלא אפילו כאשר נדמה לו שפלוני הוא עשיר, ויתכן שאכן עשיר הוא בפועל ממש — הנה עז²⁰¹ "אשרי משכיל אל דל", דכיון שעכשיו נמצא הוא בשעת דחקו, מאיזו סיבה שתהי', אם מצד קמצנות או מצד ענין אחר, צריך לגמול עמו חסד, גמילות חסדים גם לעשירים.

וענין זה הוא בבחינת פריצת גדרו של עולם — כי: כאשר פלוני הוא במצב שנפשו יוצאת — הרי גדרו של עולם הוא שנותנים לו פרוטה, אבל כאשר נותן לעשיר מצד רב טובו — הרי זו פריצת גדרו של עולם בעמוד של גמילות חסדים.

מו. "ומתפלל עם הציבור":

ע"פ דין יכול לצאת י"ח תפלה גם כאשר אינו מתפלל "בציבור" — כהפירוש הנ"ל (סכ"ח-ט) שאוסף ומלקט את כל הניצוצות ומתפלל עמהם, אלא תפלתו היא באופן ש"שואל צרכיו שהוא צריך להם" (כמ"ש הרמב"ם²⁰²), בידעו שאין לו ממי לבקש צרכיו מלבד הקב"ה; אלא מאי, יש לו "קופה של שרצים" שתלוי' (לא רק מאחוריו²⁰³, אלא) מלפניו — אין זה נוגע לקיום המצוה שצריך לבקש צרכיו מהקב"ה.

אמנם, קיום מצות תפלה באופן כזה היא מצד גדרו של עולם, ואילו פריצת גדרו של עולם היא — כאשר "מתפלל עם הציבור":

אע"פ שנמצא במצב של כליון הנשמה בגלל צרכיו: "אתה חונן לאדם דעת", "השיבנו .. והחזירנו בתשובה שלימה", ושאר בקשות צרכיו ביי"ב ברכות אמצעיות — מתאפק וממתין עם צרכיו הפרטיים עד שימלא שליחותו בעולם לצבור ולקבץ את כל הניצוצות שבחלקו בעולם, ורק אז יעמוד להתפלל להקב"ה לבקש על מילוי צרכיו.

הנהגה כזו היא היפך ועד לפריצת גדרו של עולם — כי:

גדרו של עולם הוא באופן ש"חייך קודמין"²⁰⁴, וכיון שכן, מה נוגע לו מה נעשה עם ה"ניצוץ"; יש דברים שהוא צריך להם, ועליו תיכף לבקש אותם מהקב"ה.

ואעפ"כ פועל בעצמו לפרוץ גדרו של עולם — להיות "מתפלל

(203) לשון חז"ל — יומא כב, סע"ב.

(204) ב"מ סב, א.

(201) תהלים מא, ב. וראה ירושלמי פאה

פ"ח ה"ח. שקלים פ"ה ה"ד.

(202) הלי תפלה פ"א ה"ב.

עם הציבור", שרק לאחרי שממלא את שליחותו של הקב"ה לצבור וללקט את הניצוצות, אזי נזכר שחסר לו גם בענינים הפרטיים.

מז. וכאשר פועלים פריצת גדר בכל ג' העמודים שעליהם העולם עומד — הנה בדרך ממילא נשתנה ונפרץ גדרו של העולם שעומד על ג' עמודים אלו.

וכאשר ישנה עבודה זו במשך זמן הגלות — אזי ממשיכים בגילוי שבקרוב ממש יקויים היעוד¹⁸⁰ "עלה הפורץ לפניהם", דא מלכא משיחא. ובפרטיות יותר — כהמשך הכתוב "פרצו ויעברו שער ויצאו בו ויעבור מלכם לפניהם וה' בראשם", כמבואר במפרשי התנ"ך²⁰⁵ ש"שבי הגולה יפרצו. . שער ודרך בו יצאו מן הגולה", כי, "מלכם לפניהם", היינו, ש"מלכם", "מלך המשיח", בחי' היחידה הכללית, הוא "לפניהם", שנמשך ופועל ונעשה חקוק בפנימיותם, "והוי' בראשם", "בראשם" דייקא, ולא על ראשם (על דרך פירוש רבינו הזקן²⁰⁶ בדיוק הלשון "תפילין שבראש"²⁰⁷, ולא תפילין שעל הראש), היינו, ששם הוי' מאיר בפנימיותם.

וענין זה נמשך בגלוי ע"י משיח צדקנו, אבל נעשה ונפעל ע"י עבודתנו במשך זמן הגלות בהפצת המעיינות חוצה — שזהו"ע של פריצת גדרי העולם, שאת "המעיינות", "מקור מים חיים"²⁰⁸, מביאים למקום ה"חוצה", ועי"ז פועלים הענין ד"עלה הפורץ לפניהם" במשך זמן הגלות בעבודה בכל ג' הקוין, ועי"ז גם בגאולה האמיתית והשלימה, במהרה בימינו, ע"י משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן הניגון "אימתי קאתי מר", וניגן משך זמן. אח"כ נערכו "שבע ברכות" של א' התלמידים].

* * *

מח. נהוג תמיד לקשר ולהזכיר ענין מפרשת השבוע וחלק הפרשה השייך ליום זה:

בחלק הפרשה השייך ל"ט כסלו — יום שני פרשת וישב — נאמר²⁰⁹ "וישמע ראובן ויצילהו מידם וגו'", ואיתא במדרש²¹⁰ "אילו הי' ראובן יודע שהקב"ה מכתוב עליו וישמע ראובן ויצילהו מידם, הי' טוענו ומוליכו אצל אביו".

(208) ירמ' ב, יג. יז, יג.

(209) לו, כא.

(210) ויק"ר פל"ד, ח.

(205) מצו"ד עה"פ.

(206) ראה תו"מ ח"ה ע' 54. וש"נ.

(207) ברכות ו, א.

ובשו"ת הרשב"א²¹¹ מביא מארז"ל זה, וכותב, ש"מדת התורה
 שהיא כותבת ומפרסמת עושה מצוה, ואם התורה עשתה כן, צריכין אנו
 להלך אחר מדותיה של תורה שהן דרכי נועם". והביאו הרמ"א לפסק
 הלכה בשו"ע חלק יו"ד²¹².

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

כדי לקיים זאת — שיקח מישהו על עצמו איזה ענין של מצוה:
 מצוה של צדקה באופן ד"ופרצת", המצוה ד"מתפלל עם הציבור", "עוסק
 בתורה" — איזה ענין שיבחור, ואז יפרסמו אותו, שהרי מצוה לפרסם
 עושי מצוה.

(ואח"כ הוסיף בבת"שחוק:)

יכריז מישהו שפלוני הוא מ"כת ענוים" סוג ראשון...

— יש אריכות הסיפור מכ"ק מו"ח אדמו"ר²¹³ אודות אחד
 שהכריזו עליו שהוא מסוג ג' של ענוים, והלה העמידו על טעותו, באמרו,
 שהוא מסוג ראשון...

ובכן: יכריז מישהו שהוא "עניו", ויפרסם המצוה שברצונו לקיים.
 (כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר עם א' המסובים אודות נתינת סכום
 צדקה, ואח"כ אמר:) אין הכרח לפרסם איזו מצוה, אלא רק לפרסם את
 שמו של מקיים המצוה.

[צוה לנגן ניגון שמח, באמרו, שיהי' זה הניגון "ניע זשוריצי
 כלאָפּצי", והוסיף, שלעת-עתה לא נמצאים עדיין בה"קרעטשמע" ... וניגן
 בעצמו כל הניגון.]

אח"כ צוה לנגן "אבינו מלכנו". ניגון רבינו הזקן בן ד' הבבות
 [בבא הד' — ז' פעמים]. וניגון ה"שלש תנועות"].

* * *

מט. המדובר לעיל (סמ"א) בנוגע לאגה"ק ד"ה אין ישראל נגאלין
 אלא בצדקה, אודות הגאולה הפרטית שהיא חלק מהגאולה הכללית —
 מצינו תוכן הדברים, אם כי באותיות שונות, גם במאור עינים²¹⁴ בשם
 הבעש"ט, וז"ל:

"צריך כל אחד מישראל לתקן ולהכין חלק קומת משיח השייך

213) ראה תו"מ ח"י"ג ע' 247. וש"נ.

214) פ' פינחס.

211) ח"א סתקפ"א.

212) סרמ"ט סי"ג.

לנשמתו, כנודע ש"אדם" הוא ר"ת אדם דוד משיח²¹⁵.. שהיו כלולין בקומת אדם הראשון כל הנשמות של ישראל²¹⁶.. וכמו כן יהי' משיח קומה שלימה מכל נשמות ישראל כלולה מס' ריבוא.. ע"כ צריך כל אחד מישראל להכין חלק בחי' משיח השייך לחלק נשמתו, עד שיתוקן ותכונן כל הקומה".

ג. אמנם, בתורת הבעש"ט הנ"ל לא נתבאר מהו הענין בעבודת האדם.

יש לומר, שעל זה הוא הביאור באגה"ק²¹⁷ — שזוהי העבודה הקשורה עם פנימיות הנפש, שכללותה הוא עבודת התפלה באופן שלמעלה מטעם ודעת;

וכיון שהתחלת כל הענינים (גם ענין התפלה) היא בתורה, כמאמר¹³¹ "אסתכל באורייתא וברא עלמא" — הנה בתורה גופא הרי זה פנימיות התורה, ש"לית תמן לא קושיא ולא מחלוקת כו"¹⁴⁷ (שמשם נמשך פנימיות העולמות), הקשורה עם פנימיות הנפש, ומזה נמשך גם בעולם הענין דעבודת התפלה כפי שהיא מצד פנימיות הנפש.

וענין זה מתאים עם פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שאמר כמ"פ²¹⁸, שהבעש"ט גילה שכל יהודי יכול לעשות זאת, ורבינו הזקן הראה את הדרך כיצד לעשות זאת. ועד"ז בנדו"ד — שהבעש"ט אמר שכל יהודי צריך לתקן את חלקו שבמשיח, ואילו רבינו הזקן בתורת החסידות הראה כיצד יכולים לעשות זאת, באופן שיהי' הדבר באפשרותו וביכלתו של כל אחד.

נא. וכללות הענין — בנוגע לה"בכך":

יש להוסיף בלימוד פנימיות התורה באופן (המבואר באגה"ק) שיהי' זה נוגע בפנימיות הנפש,

וכמדובר לעיל (סמ"ד) שכשם שרואים שהעסק בעניני מסחר ובכל עניני העולם הוא באופן שעוסק בזה בפנימיות נפשו — הנה באופן כזה צריך להיות העסק בלימוד התורה בכלל, ובלימוד פנימיות התורה ביחוד, ובאופן כזה נמשך גם בענין ד"גמילות חסדים", ובענין ד"המתפלל עם הציבור" (כנ"ל בארוכה),

(215) ראה ספר הגלגולים פ"א. ועוד. ואילך).

(216) ראה שמור"ר פ"מ, ג. (218) אג"ק שלו ח"ב ע' ססה. סה"ש

(217) ראה גם בהמאמר (לעיל ע' 237 תש"ח ע' 259. וראה תו"מ ח"א ע' 190. וש"נ.

וכל זה נעשה "עם הציבור" כפשוטו — שכולם מתאחדים יחדיו
בעבודה זו,

ועי"ז פועלים ביאת משיח למטה מעשרה טפחים, בקרוב ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "אני מאמין".]

אח"כ הורה שיחלקו את המזונות, כדי שלא יחטפו אח"כ "פוילישע
שיריים", שכן, י"ט כסלו הוא "א' חב"ד'סקער יום טוב".

צוה לכו"כ מהמסובים שיאמרו לחיים, ולא' אמר: היכן הוא
ה"ופרצת" שלכם?! ... — "אוטשאַק", "חסיד'י" אוטשאַק" ... מחר בבוקר
"וועט מען זיך כאַפּן" ...

כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן "והיא שעמדה".

טרם צאתו התחיל לנגן "כי בשמחה תצאו".

